

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1156

13. LIPNJA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Otkrivena spomen-ploča u čast Agi Mamužiću

**Trajni spomenik društvene
i političke baštine bunjevačkih Hrvata**

SADRŽAJ

9

Obrazovanje – maturanti
**Kako do fakulteta
u Hrvatskoj?**

10

Završeni 9. Dani Antuna Gustava
Matoša

**Putopisi, nadahnuća,
nagrade**

12

Goran Galić, glavni urednik
časopisa za umjetnost,
kulturu i znanost *Vijenac*

**»Ne ustručavamo
se izreći stav,
ali ne bojimo se
ni drukčijeg mišljenja«**

18

Suradnja *Hrvatske riječi*
i *Plave vinkovačke*

**Za devet godina
100 emisija**

23

Baranjski bečarac
i *Festival tista* u Topolju

**Hrvati iz Vojvodine
dio najveće baranjske
manifestacije**

34

Muzej Beogradske nadbiskupije
korak bliže otvaranju

**Svjedočanstvo
katoličke baštine**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
FINACIJE I RAČUNOVODSTVO:
Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Što poslije?

Izbori su završeni. Ne, nisu bili predsjednički ili parlamentarni, već (samo) lokalni u Kosjeriću i Zaječaru. Ali, osim činjenice da se birala vlast u dvije općine, sve drugo podsjećalo je na izbore na kojima se biraju oni koji će voditi državu. Vlast je iskoristila sve raspoložive resurse da obrani Kosjerić i Zaječar, dok je s druge strane oporba zbila redove zbog višeg cilja. Matematika je ipak bila na strani vlasti. Ali, razloga za nezadovoljstvo nemaju ni oni drugi. Uspjeli su izlaznost »napumpati« do postotaka koji nisu baš česti na našim izborima, u uvjetima pritiska (i još koječega) osvojiti i te kako respektabilan broj glasova. Nova provjera snage vlasti, oporbe, studenata i građana na ulicama bit će već za nekoliko mjeseci kada će biti lokalni izbori u Negotinu i Mionici. Oni za savjete mjesnih zajednica na čekanju su, dok se ne procijeni da je (po vlast) sigurno ih održati.

Neće za sada biti ni izbora u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini. Najavljeni su za 15. lipnja, ali je »hladan tuš« stigao iz Općinskog suda u Subotici koji je donio »pravosnažnu« i »izvršnu« presudu o ništavnosti svih odluka s izvanredne sjednice Vijeća DSHV-a od 29. travnja 2025. godine na kojoj je donijeta i odluka o raspisivanju unutarstranačkih izbora za 15. lipnja. No, neće tu biti kraj. Godina je svakako izborna, a i sukob je dobio takve razmjere da će se teško bilo koja strana povući.

Sveučilišni profesori i studenti za sedam mjeseci prosvjeda i blokada pokazali su se kao tvrd orah, pa je korak natrag napravila i vlast. Vlada Srbije stavila je van snage Zaključak o obrazovanju Radne grupe za analizu financiranja i performansi visokog obrazovanja i izradu Nacrta zakona o visokom obrazovanju. Ovaj zaključak usvojen je u skladu s dogovorom premijera **Đure Macuta** i rektora Univerziteta u Beogradu **Vladana Đokića**. I nova generacija bruća bit će upisana, bez obzira na to što će dalje biti s nastavom na fakultetima.

Z. V.

Jasna Vojnić na plenarnom zasjedanju COSAC-a

EU nije sigurna i cjelovita bez Zapadnog Balkana

Saborska zastupnica **Jasna Vojnić** sudjelovala je u Varšavi na 73. plenarnom zasjedanju COSAC-a (Konferencija odbora za poslove Europske unije parlamentarna država članica EU), koje je održano od 8. do 10. lipnja.

Obraćajući se na plenarnoj sjednici COSAC-a Vojnić je istakla da na iako proširenje Europske unije ima svoje kriterije, mjerljive ciljeve i jasno utvrđen put, nakon ruske agresije na Ukrajinu, proširenje više nije pitanje ekonomije – to je pitanje sigurnosti.

»Danas je cijena ostavljanja kandidata izvan Europske unije veća od cijene njihova uključivanja«, rekla je Vojnić dodajući da na Zapadnom Balkanu »korupcija, slaba vladavina prava i zarobljene institucije nisu samo unutarnji problemi – to su pukotine kroz koje ulazi nestabilnost«.

Upravo zbog toga, kako je kazala, potreban je novi, »win-win pristup«, odnosno da »onaj koji ne postavlja samo pitanje tko zaslužuje ući, nego i koga Europska unija treba kako bi zaštitila vlastitu stabilnost«.

»Prilikom ocjenjivanja napretka moramo više uvažiti sve one koji tu državu čine. U Hrvatskoj su manjine politički uključene već s 1,5% udjela u stanovništvu. U Srbiji, Hr-

vati čine i do 50% stanovništva u pojedinim sredinama, a potpuno su isključeni iz procesa donošenja odluka. To se mora imati na umu. Moramo uložiti veće napore kako bismo pomogli ne samo državama kandidatkinjama, već i cijeloj Europskoj uniji. Zemlje Zapadnog Balkana moramo najprije politički približiti zato što Europska unija nije cjelovita bez njih – i nije sigurna bez njih«, zaključila je Vojnić.

Plenarno zasjedanje COSAC-a dio je aktivnosti u sklopu poljskog predsjedanja Vijećem Europske unije, koje traje od siječnja do lipnja 2025. Na zasjedanju su sudjelovali predstavnici nacionalnih parlamenata EU, Europskog parlamenta i Europske komisije.

H. R.

Proslava 1100. obljetnice krunidbe kralja Tomislava u Kninu

Izslanik predsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća **Goran Kaurić** i elektor **Marin Piuković** sudjelovali su u Kninu na proslavi 1100. obljetnice krunidbe prvoga hrvatskog kralja **Tomislava** te proslavi Svehrvatskog kraljevstva.

Središnji dan proslave bio je u subotu, 7. lipnja, kada je na Trgu dr. Ante Starčevića upriličeno postrojavanje povijesnih postrojbi iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a potom je uslijedio svečani mimohod do Crkve Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta. Povorku su predvodili likovi kralja **Dmitra Zvonimira** i kraljice **Jelene** u kraljevskoj kočiji, a u programu su sudjelovali i predstavnici hrvatskih manjina iz Italije, Austrije, Mađarske, Srbije, Rumunjske, Bugarske, Sjeverne Makedonije, Kosova i Crne Gore. Time se, kako su istaknuli organizatori i pokrovitelji, širi poruka jedinstva hrvatskog naroda kroz stoljeća.

»Na nama je da budemo zahvalni organizatorima i pokroviteljima što to jasno žele pokazati, i to ne samo ovom prigodom. Sjetimo se toga uvijek, a posebno ove godine kada prolazimo pokraj spomen-ploča koje su prije jednog stoljeća, povodom tisućite obljetnice krunidbe kralja Tomislava, postavljene u mnogim mjestima gdje žive Hrvati u našoj zemlji – u Srijemskoj Mitrovici, Petrovaradinu, Zemu, Golubincima, Šidu i Moroviću«, kazao je Kaurić.

»Podsjećanja radi, mnoge crkve u Vojvodini, osobito u Srijemu, imaju na vidljivim mjestima istaknute ploče postavljene prije sto godina, povodom tisućite obljetnice hrvatskoga kraljevstva. One svjedoče o tome kako su Hrvati iz Vojvodine – naši preci, kao i mi danas – bili ponosni na svoju bogatu povijest te da je veza Hrvata iz Vojvodine s općom hrvatskom baštinom jaka i stabilna«, nadovezao se Marin Piuković.

U nastavku programa otkrivena je spomen-ploča na Kninskoj tvrđavi, služena je sveta misa u crkvi sv. Barbare i održan je večernji kulturno-glazbeni program.

Izvor: HNV

DSHV o presudi Osnovnog suda u Subotici

Ništavne odluke s izvanredne sjednice Vijeća DSHV-a

Osnovni sud Subotica donio je pravosnažnu i izvršnu presudu o ništavnosti svih odluka s izvanredne sjednice Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini od 29. travnja 2025. godine, objavila je ova stranka na svojoj facebook stranici.

DSHV obavještava javnost da je službeno zaprimio presudu Osnovnoga suda Subotica br. P. 414/25, koja je pravomoćna i ovršna od 5. lipnja 2025. godine.

»Ovom je presudom Osnovni sud Subotica utvrdio da su: 'Odluka o raspisivanju izbora na svim razinama u DSHV-u, Odluka o održavanju izborne Skupštine i Odluka o izboru članstva i zamjenika članova Izbornog povjerenstva DSHV-a, donijete na Izvanrednoj sjednici Vijeća DSHV-a, koja je održana dana 29. travnja 2025. godine u prostorijama HKC 'Bunjevačko kolo', Preradovićeve br. 4, Subotica, s početkom u 19,30 sati, ništavne i ne proizvode pravno 'dejstvo', navodi se u priopćenju kojeg potpisuje predsjednik ove stranke **Tomislav Žigmanov**.

U priopćenju nadalje stoji kako su »predmetne odluke, prema presudi Osnovnog suda, donijete suprotno Statutu i Poslovniku o radu Vijeća DSHV-a, uz veći niz manjkavosti. One se odnose na činjenicu da je instan-

ca DSHV-a koja je sazvala izvanrednu sjednicu Vijeća DSHV-a to učinila prekoračenjem svojih ovlasti – bez poštivanja propisanih rokova glede sazivanja i samog načina održavanja sjednice. Isto tako, ali ne manje važno,

i sama sjednica je održana bez potrebnog kvoruma, uz zlouporabu identiteta određenih članova Vijeća DSHV-a«.

U priopćenju se zaključuje kako su »navedene činjenice dovele u pitanje kako legitimitet tako i legalitet predmetnih odluka, i na temelju tih razloga Osnovni sud Subotica ih je proglasio ništavnim i utvrdio da kao takve nemaju nikakvo 'dejstvo', to jest djelovanje i učinak u pravnom poretku«.

DZH: Hoće li Žigmanov biti potpredsjednik Vlade AP Vojvodine?

Demokratska zajednica Hrvata u Vojvodini objavila je na svojoj Facebook stranici kako »iz pouzdanih izvora« saznaju kako bi bivši ministar za ljudska i manjinska prava i aktualni predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** »uskoro mogao postati potpredsjednik Vlade Autonomne Pokrajine Vojvodine«.

Ali, da bi se to dogodilo, navode, »Statut Vojvodine se mora mijenjati, i to već na prvoj sljedećoj sjednici«. U priopćenju navode kako »naznake mogućeg imenovanja bivšeg ministra Žigmanova na mjesto potpredsjedni-

ka Vlade AP Vojvodine tim prije iznenađuju ako se ima u vidu proljetno spremanje Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, zakazano za 22. lipnja 2025. godine, koje će, sigurno je, rezultirati porazom Žigmanova«.

»Bude li zaista postao potpredsjednik Vlade AP Vojvodine, pitanje je za sve nas Hrvatice i Hrvate, ali i građane Srbije i Hrvatske, mijenja li se Statut Vojvodine zbog jednog čovjeka da ga se nagradi ili da završi započeto i je li to čovjek koji nas treba predstavljati?«, zaključuje se u priopćenju.

Održani lokalni izbori u Kosjeriću i Zaječaru

Test za vladajuće i oporbu

Lokalni izbori u Kosjeriću i Zaječaru u središtu pozornosti su već tjednima jer su, smatra se, test za odnose između političkih snaga i na temelju njih se procjenjuju efekti višemjesečnih studentskih prosvjeda i predviđaju potezi vlasti u pogledu raspisivanja izvanrednih parlamentarnih izbora. I u Kosjeriću i u Zaječaru SNS dobio najviše mandata

U nedjelju, 8. lipnja, u Kosjeriću i Zaječaru održani su lokalni izbori. Kosjerić je općina u jugozapadnoj Srbiji u Zlatiborskom okrugu, ima 10.270 stanovnika prema popisu iz 2022. Zaječar je pak grad s 47.991 stanovnikom u istočnoj Srbiji na granici s Bugarskom. Iako ova dva mjesta nemaju puno toga zajedničkog, lokalni izbori u njima u središtu su pozornosti već tjednima. Izbori su održani u zagrijanoj, pa i napetoj atmosferi jer su prvi izbori nakon višemjesečnih studentskih i građanskih prosvjeda te su bili svojevrсни test njihovih efekata.

Već u nedjelju su suprotstavljene političke opcije proglasile pobjedu. Predsjednik Srbije i član Srpske napredne stranke **Aleksandar Vučić** je u obraćanju iste noći rekao kako su ovi izbori održani u »neviđenim uvjetima – u uvjetima linča, progona i maltretiranja građana«, ali da su prema njihovim podacima pobijedili i u Zaječaru i u Kosjeriću. S druge strane, i oporba je proglasila pobjedu nakon završenih izbora ali je nakon proglašenja preliminarne rezultata, prema kojima je SNS pobijedio, ustvrdila kako je bilo izbornih nepravilnosti te zbog toga ne priznaje rezultate.

Rezultati izbora

U Kosjeriću, gdje ima 8.897 birača, lista Ne damo Srbiju vladajućeg SNS-a osvojila je 51 glas više od oporbene liste Ujedinjeni za Kosjerić, objavila je Republička izborna komisija (RIK). U Skupštini općine, koja ima 27 vijećničkih mjesta, tako će SNS imati 14 a oporba 13 mandata. Iste procjene objavila je i promatračka misija CRTA. Međutim, iako su pobijedili s jednim zastupnikom više od oporbe, SNS se ne može previše radovati jer su u ovom mjestu na lokalnim izborima prije četiri godine osvojili više od dvije trećine glasova odnosno oko 900 birača više im je dalo svoj glas. S druge strane, sada je SNS osvojio više glasova u odnosu na izbore 2021. i 2023. u Zaječaru dok je u Kosjeriću također ovo bolji rezultat nego na parlamentarnim izborima prije dvije godine.

U Kosjeriću su studenti u blokadi i prvi put su javno pozvali na ujedinjenje lokalne oporbe i podržali njihovu listu što je očito dalo rezultate. Uspjeli su mobilizirati birače oporbe što pokazuje izlaznost od 84,2 posto.

RIK je tek u ponedjeljak uvečer objavio službene preliminarne rezultate za Zaječar (47.353 birača) prema kojima je na prvom mjestu lista Ne damo Srbiju – Aleksandar Vučić s 48,4 posto glasova, na drugom lista Promena u koju verujemo s 33,19 posto i na trećem Ujedinjeni za spas Zaječara sa 7,4 posto. Socijalistička partija Srbije je, prema podacima RIK-a, prešla cenzus s osvojenih 3,02 posto glasova. U ovom gradu birači su mogli birati između osam izbornih listi. Na prethodnim izborima 2021., pokreti i udruženja s obje oporbene liste imali su

Oporba traži ponavljanje izbora

Predstavnici oporbe u Zaječaru tvrde da su pronašli vreću s »nekom vrstom biračkih spiskova« koje je, kažu, dužnosnik Srpske napredne stranke bacio u kontejner na planini Tresibaba, nedaleko od Knjaževca, prenosi Beta.

Održan je i prosvjed ispred općine Zaječar, gdje su okupljeni građani blokirali sve ulaze u tu zgradu, kako prenosi *Insajder*, kako bi bio »snimljen« svatko tko napusti tu zgradu s eventualnim biračkim materijalom.

Obje oporbene izborne liste, Ujedinjeni za spas Zaječara i Promene u koje verujemo, smatraju da su izbori »apsolutno pokradeni« i traže njihovo poništavanje i ponavljanje. Oporba ne prihvaća ni rezultate izbora u Kosjeriću zbog izbornih nepravilnosti i analiziraju, kažu, sve spiskove i nepravilnosti.

ukupno šest vijećnika iz tri različite grupe. Prema projekciji CRTA-e, SNS će sada imati 27 od 50 vijećnika, lista Promena u koju verujemo će imati 19, a lista Ujedinjeni za spas Zaječara 4 vijećnika. Izlaznost u Zaječaru je također bila visoka i iznosila je 63,6 posto upisanih birača.

Atmosfera i nepravilnosti

CRTA je objavila da su izbori u Zaječaru i Kosjeriću održani u »izrazito nepoštenim i neslobodnim uvjetima«,

a da je atmosfera izbornog dana »podsjećala na opsadno stanje«. Prema CRTA-i, predizbornu kampanju obilježili su »sustavno provođeni institucionalni pritisci, te medijsko i fizičko nasilje koje je vodilo k danu glasanja ispunjenom strahom i uznemirenošću građana te dvije lokalne zajednice«.

»Izborni dan u oba mjesta protekao je uz izraženo prisustvo policije, ali i osoba u civilu s nejasnim ovlaštenjima, od kojih su mnoge pojavom i ponašanjem ostavljale dojam 'batinaša'. Kronična nekažnjivost za ranije izborne zloupotrebe urušila je povjerenje građana u integritet procesa, što je dovelo i do velikog prisustva građana koji su samoorganizirano došli u Kosjerić i Zaječar, s namjerom da sprječavaju moguće izborne makinacije«, navodi CRTA.

Prema CRTA-i, ove su lokalne izbore i kampanju obilježile tenzije i pritisci, zlouporabe institucija i javnih resursa, inženjering izborne ponude, agresivno spajanje države, partije i predsjednika države u jedan entitet i normaliziranje rastućeg nasilja zbog čega je i dan glasanja protekao u zapaljivoj i opresivnoj atmosferi.

Po preliminarnoj analizi promatračke misije CRTA, tijekom izbornog dana su na 86 posto biračkih mjesta u Zaječaru i na 55 posto biračkih mjesta u Kosjeriću zabilježeni pojedinačni slučajevi nepravilnosti. U Kosjeriću je

dokumenta, slučajevi birača čija imena nisu pronađena u izvodu iz biračkog popisa i drugo.

S druge strane, predsjednik Srbije Aleksandar Vučić rekao je da je pobjeda liste SNS na lokalnim izborima u Zaječaru i Kosjeriću čista kao suza i naglasio da ne postoji prigovor nijednog oporbenog promatrača, odnosno člana biračkog odbora ni na jedan službeni zapisnik.

»Nijedan prigovor nisu podnijeli ni na jedan jedini službeni zapisnik. Imali ste 69 zapisnika u Zaječaru, 29 zapisnika u Kosjeriću. I ni na jedan ne postoji nikakva primjedba nijednog člana biračkog odbora«, rekao je Vučić gostujući na RTS-u u emisiji *Oko*.

Vučić je istakao da lista SNS nije imala nijedan crni džip, nigdje.

»Mi nigdje nismo tukli nikoga. Mi nigdje nismo zauzimali centar grada. Mi nismo proglašavali pobjedu poslije navodnih 30 posto prebrojanih glasova«, naveo je Vučić.

Kada će biti parlamentarni izbori?

Nakon izbora jedna od tema u medijima je hoće li i kako rezultati ovih izbora utjecati na zahtjeve i termin održavanja izvanrednih parlamentarnih izbora.

Izvršni direktor agencije Faktor plus **Vladimir Pejić** rekao je za *Blic* da formalno gledajući nema dodatnih razloga za izvanredne izbore jer

su ovi održani, prošli i nema razloga da se pojača pritisak da budu raspisani i parlamentarni. Ali, Pejić smatra da će studenti u blokadi na tome inzistirati »kako bi pokušali uhvatiti zamajac euforije da se izađe na izbore i da se kapitalizira rad uloženi u prosvjede«, te da će se pritisak pojačati.

U pogledu SNS-a Pejić smatra da su relaksirani i da im rezultat daje za pravo izjasniti se i za jednu i za drugu opciju. On kaže da će parlamentarni izbori biti održani najvjerojatnije 2026. godine,

ali i da je skloniji misliti da će biti 2027. godine.

»Prosto, raspisivati izbore, a da nije osnovan pokret je iracionalno. Također, ide ljetu pa jesen i čini mi se da Vučić misli kako je previše izlazio u susret zahtjevima. Uz to je Vlada stabilna i bez trzavica. A 2027. godine su predsjednički izbori i vjerovatno će tada biti i parlamentarni«, ocijenio je Pejić.

Politolog **Aleksandar Ivković** je pak ocijenio da parlamentarnih izbora neće skoro biti jer »vlast nema motiv izlaziti na takve izbore«, prenio je *Blic*.

Inače, u listopadu slijede lokalni izbori u Negotinu i Mionici.

J. D.

FOTO: Beta / Saša Dorđević

CRTA zabilježila 20 različitih tipova incidenata. Najčešći su bili »sumnjivi automobili koji obilaze biračka mjesta, nepravilno korištenje lampe i spreja, birači nisu glasali osobno, vođene su paralelne evidencije i fotografirani glasački listići, te nezakonito prisustvo trećih osoba«.

Misija CRTA-e je policiji prijavila da su promatrači u Kosjeriću dobijali prijetnje i bili izloženi provokacijama, uključujući i uznemiravanja i zastrašivanja telefonskim pozivima. U Zaječaru je misija CRTA-e zabilježila 32 tipa incidenata. Najčešće su primjećivani »sumnjivi automobili koji obilaze biračka mjesta«, fotografiranje listića iza paravana, vođenje paralelne evidencije, nekorisćenje UV lampa ili spreja, vođenje paralelne evidencije birača radi kolektivnog odlaska na glasanje, glasanje bez važećeg

Pismo Subotičkog biskupa Franje Fazekasa o upisu u škole

Dragi vjernici, poštovani roditelji, draga djeco i mladi,

Bog nas u svojoj ljubavi poziva da rastemo u vjeri, u istini i u ljubavi prema Gospodinu i bližnjima. Isus Krist nam je rekao: »Pustite dječicu neka dolaze k meni i ne priječite im, jer takvih je kraljevstvo Božje!« (Mk 10,14). Vjera je dar koji primamo, ali i koji trebamo njegovati kako bi donosio plodove u našem životu.

Zato je važno da i naša djeca imaju priliku upoznati Boga, učiti o Njegovoj ljubavi i osnažiti se na putu kršćanskog života.

Jedan od načina kako im to omogućiti jest upis na školski vjeronauk. Vjeronauk nije samo još jedan školski predmet – on je susret s Bogom, prilika za dublje razumijevanje vjere i oblikovanje sebe u duhu evanđeoskih vrijednosti. Djeca na vjeronauku ne samo da uče o vjeri,

već i uče kako živjeti vjeru, kako prepoznati Božju prisutnost u svom svakodnevnom životu i kako se osloniti na Njega u svim životnim situacijama.

Uz to, pozivam vas i da iskoristite mogućnost školovanja na svom materinskom jeziku. Jezik je Božji dar kojim se izražavamo, molimo i prenosimo baštinu našim budućim naraštajima. Nastava na materinskom jeziku pruža djeci priliku da u potpunosti razumiju i prodube svoju vjeru, ali i da se povežu sa svojim identitetom i kulturom. Kao što čuvamo i prenosimo vjeru, tako trebamo čuvati i njegovati naš jezik, jer je on sastavni dio onoga što jesmo.

Dragi roditelji, budimo odgovorni i mudri u odgoju djece, vodeći ih putem svjetla i istine. Ohrabrujem vas da upišete svoju djecu na vjeronauk i nastavu na materinskom jeziku, kako bismo im omogućili čvrste temelje za život ispunjen vjerom, nadom i ljubavlju.

Neka nas u ovom nastojanju prati zagovor Blažene Djevice Marije i neka nas Gospodin blagoslovi na tom putu! S molitvom i blagoslovom,

+ Franjo, biskup

Uspješne javne rasprave o standardima za hrvatski jezik

Prošloga tjedna, 5. i 6. lipnja u prostorijama Hrvatskog doma – Matice, a u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća – Odbora za obrazovanje održane su konstruktivne javne rasprave o novim standardima obrazovnih postignuća za hrvatski jezik i književnost.

Cilj rasprava bio je prikupiti mišljenja i sugestije relevantnih dionika, prvenstveno učitelja i nastavnika, kako bi se osigurala što veća kvaliteta i primjenjivost predloženih standarda.

Prva rasprava, održana 5. lipnja, bila je posvećena dokumentu *Standardi obrazovnog postignuća za završetak 1. ciklusa osnovnoškolskog obrazovanja za predmet Hrvatski jezik*. Raspravu je vodila koordinatorka za izradu standarda **Margareta Uršal**, uz sudjelovanje članica radne skupine **Jelene Korponajić** i **Verice Farkaš**. One su

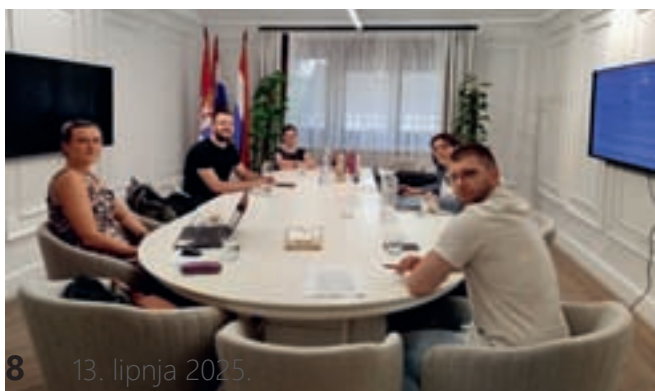
izradile spomenuti radni dokument koji definira znanja i vještine koje učenici trebaju usvojiti po završetku prvog ciklusa osnovnoškolskog obrazovanja iz hrvatskog jezika.

Narednog dana održana je javna rasprava o širim dokumentima: *Standardi obrazovnog postignuća za završetak osnovnoškolskog obrazovanja* i *Standardi obrazovnih postignuća za završetak srednjoškolskog obrazovanja za Hrvatski jezik i književnost*. Ove standarde izradile su **Mirjana Crnković Horvat** i **Morena Rendulić**.

Po riječima koordinatorice Uršal, radne skupine činila su dva člana koje je tražio Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i odgoj, a zahvaljujući sredstvima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, HPD **Bela Gabrić** je kroz projekt *Reforme u obrazovnom sustavu i poticaj za srednjoškolce u nastavi na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji* osigurao još po jednog člana radne skupine. Obje javne rasprave protekle su izuzetno dobro, a komentari učitelja i nastavnika bili su konstruktivni i korisni.

Predstoji usvajanje ovih standarda i njihova primjena od naredne školske godine, što će zasigurno doprinijeti poboljšanju kvalitete nastave hrvatskog jezika i književnosti.

Ž. V.

Kako do fakulteta u Hrvatskoj?

Pred učenicima četvrtih razreda srednjih škola je veliki životni korak – što i kamo dalje? U tijeku je polaganje maturskih ispita, te priprema za fakultete, bar za one koji su se odlučili na ovaj korak. Kada je u pitanju cjelovita nastava na hrvatskom jeziku u srednjim školama, ove je godine završava 40-ak maturanata, no neki od njih će nastaviti dalje školovanje u Srbiji, neki se zaposliti, a dio njih je odlučilo studirati u Hrvatskoj. Uz njih, tu su i oni maturanti koji su srednju i/ili osnovnu školu završili na srpskom jeziku.

Na studij u Hrvatskoj priprema se 25 maturanata, koji po riječima predsjednice Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataše Francuz**, planiraju upisati fakultet u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Vukovaru. Osim organizirane pripreme za sate hrvatskog jezika, Odbor za obrazovanje pomaže i oko prikupljanja potrebne dokumentacije i posebnih upisnih kvota.

»Nakon završetka trećeg razreda srednje škole učenici koji su bar jedan ciklus obrazovanja imali na hrvatskom jeziku imaju osigurano testiranje – profesionalnu orijentaciju, kako bi mogli dalje vidjeti što je ono čime se mogu i trebaju baviti u životu. Krajem kalendarske godine organizira se roditeljski sastanak na kom se učenici i roditelji mogu informirati o svim procedurama vezanim za odlazak na studij u Hrvatsku, o mogućnostima upisa fakulteta putem polaganja Državne mature ili posebnih upisnih kvota, te tko ima pravo na što. Početkom godine šaljem dopise sveučilištima, Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske i fakultetima s molbom za posebne upisne kvote i ono što moram istaknuti jeste da su nam gotovo sve tražene kvote i odobrene, na čemu smo neizmjerljivo zahvalni. Ono što se dodatno nudi maturantima u proteklih nekoliko godina jeste Sajam obrazovanja u Osijeku, što se pokazalo jako dobrim jer tu i učenici imaju mogućnost stupiti u kontakte s profesorima, studentskom službom, ravnateljima domova... Svjedoci smo da se iz

godine u godinu mijenjaju uvjeti prijave. Tako se, počevši od prošle godine, svi studenti, bez obzira na koji će način upisivati fakultet, moraju prijaviti u sustav *postani student*. Dakle, svaki budući student mora se prijaviti u sustav, poslati potrebnu dokumentaciju Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske kako bi mogao dobiti potvrdu da je pripadnik hrvatskog naroda. Bez ovoga papira nemoguće je upisati fakultet preko posebnih upisnih kvota«, priča Francuz.

Ona je također napomenula kako je potrebno, kada stignu sve četiri svjedodžbe i završna diploma srednje škole, nostrificirati diplome, odnosno poslati ih u Agenciju za znanost i visoko obrazovanje kako bi se odradilo priznavanje srednjoškolske kvalifikacije što je sada u tijeku, odnosno, kako je sugovornica rekla, rok za slanje je 1. srpnja.

»Uz sve spomenuto, svaki maturant mora se raspitati na svom fakultetu o tome traži li njegov smjer prijemni ispit, o eventualnim datumima ispita i upisa, dopuni dokumentacije... jer svaki fakultet, pa i smjer, imaju svoje individualne uvjete. Mi ih na to podsjećamo i pratimo, ali je to njihov dio posla. Studenti se uglavnom upisuju preko upisne kvote, ali jasno ako fakultet, odnosno smjer, traži prijemni, onda se to mora položiti. Ove godine nemamo nikog tko bi morao polagati Državnu maturu, dakle svi će se upisati preko odobrenih upisnih kvota, a odabir fakulteta i gradova ovisi i od smjerova u srednjim školama, ali se iz godine u godinu mijenja. Naši studenti najviše gravitiraju Zagrebu i sve više Osijeku, što je logično, a ovogodišnja interesiranja su vezana za Filozofski fakultet, Medicinski, Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija, Arhitektonski fakultet, odgojne i obrazovne znanosti.... Nakon upisa na fakultet, ubrzo se raspiše i natječaj za studentske domove na koji svi apliciraju ravnopravno s drugim studentima iz Hrvatske. Kada izađu rezultati i ako netko nije ostvario pravo na dom, onda Hrvatsko nacionalno vijeće dalje ovo pitanje rješava s Ministarstvom znanosti i obrazovanja i sa Središnjim državnim uredom, te ti bruceši naknadno dobivaju dom prema posebnoj odluci. Trenutačno je lakše doći do smještaja u domovima u Osijeku, nego u Zagrebu«, priča Francuz koja je naglasila kako s većinom fakulteta HNV ima odličnu komunikaciju i suradnju.

Ono što je Francuz također istaknula jeste da je bitno u kompletan proces prijave i prikupljanja krenuti na vrijeme, odnosno učenici već početkom četvrtog razreda srednje škole moraju krenuti u ovaj proces, budući da je gotovo nemoguće sve rokove ispratiti ako se ne započne na vrijeme, a kada jedna generacija upiše fakultet i smjesti se u domove, kreće se u novi krug – sve ispočetka s novom generacijom.

Ž. V.

Završeni 9. *Dani Antuna Gustava Matoša*

Putopisi, nadahnuća, nagrade

Programima u četiri mjesta (Plavna, Beograd, Tovarnik i Zagreb) manifestacija je još jednom pokazala inspirativnost i aktualnost djela hrvatskog književnog velikana

Iskazujući se nanovo neprolaznom, ostavština književnog velikana **Antuna Gustava Matoša** (1873. – 1914.) nastavila je povezivati hrvatske kulturne aktore u regiji kroz manifestaciju koja nosi njegovo ime. Ovogodišnji, deveti *Dani Antuna Gustava Matoša*, nakon Plavne, ponudili su programe i publici u Beogradu (u Fondaciji *Antun Gustav Matoš*), književnikovom rodnom Tovarniku te Zagrebu u kojem je njegovo posljednje počivalište.

Matoševi putopisi

U sklopu programa predstavljene su nove knjige koje su plod ove manifestacije i suradnje hrvatskih nakladnika iz Hrvatske, Srbije i BiH.

Predsjednik slavonsko-baranjsko-srijemskog ogranka Društva hrvatskih književnika **Mirko Ćurić** predstavio je svježe tiskani naslov *Antun Gustav Matoš – putovanja i dojmovi: München, Pariz, Ženeva, Ferney, Firenca, Rim, Sarajevo, Beograd, Zagreb*. Riječ je o Matoševim putopisima pisanim u rasponu od 1898. do 1913. godine.

»U knjizi se nalazi desetak Matoševih tipičnih putopisa. Ovim smo pokazali, u vremenu kada se puno putuje i o tome piše, da je Matoš i u tom segmentu književnosti i kulture općenito jedan od najvažnijih hrvatskih književnika. I ova knjiga pokazuje Matoševu književnu vrijednost,

kao i to da se može biti čovjek širokih vidika, europejac, svjetskih manira a da se ne mora prestati voljeti domovina. Također, i da promatrajući druge, sagledavamo i pozitivne i negativne aspekte, ali da to uvijek bude na jednoj ljudskoj, umjetničkoj i kulturnoj razini«, naveo je Ćurić.

AGM kao nadahnuće

Stručna suradnica u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i profesorica književnosti **Klara Dulić Ševčić** govorila je o knjizi *AGM kao nadahnuće II – izbor kratkih priča nadahnutih životom i djelom Antuna Gustava Matoša*. Knjiga je tiskana povodom 151. obljetnice rođenja i 110. obljetnice smrti Matoša.

»Knjiga je zapravo plod natječaja koji su tijekom siječnja 2024. raspisali ZKVH, Društvo hrvatskih književnika – slavonsko-srijemski ogranak i Općina Tovarnik. Na natječaj je pristiglo dvadeset priča, a prvu nagradu dobio je *Daždenvjak Đurđice Stuhleitter*. Ono što možemo kazati o knjizi jest da na jedan zanimljiv način aktualizira Matoševo djelo te ga, na neki način, dovodi u suvremeni kontekst. Sve priče nadahnute su njegovim životom ili stvaralaštvom. Primjetno je da su neke usidrene u biografsko i dokumentarističko, dok su druge plod autorove mašte, na izvjesne trenutke ukorijenjene u snovima ili

fantazmagoriji. Ove priče pokazuju koliko je Matoš uvijek aktualan, kako ga treba iznova čitati i kako je uvijek inspirativan«, kazala je Dulić Ševčić.

Upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* u Beogradu vlč. **Mihael Sokol** podsjetio je kako je Matoš živio u Beogradu u dva navrata u svojem životu.

»Matoš je time povezao dvije države i dva naroda. On se ovdje osjećao i kao kod kuće, ali i kao stranac jer mu je srce ostajalo u domovini«, kaže on.

U glazbenom dijelu beogradskog programa nastupili su Tamburaška sekcija Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina i Koralisti beogradske katedrale.

Nagrade za kratku priču

Dani su nastavljani u ponedjeljak, 9. lipnja, u Tovarniku, gdje su, među ostalim, proglašeni dobitnici/dobitnice nagrada za najbolju kratku priču nadahnutu životom ili djelima Antuna Gustava Matoša prigodom 152. obljetnice rođenja i 111. obljetnice smrti. Natječaj su raspisali Društvo

hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, Općina Tovarnik i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Najboljom je proglašena kratka priča **Božice Brkan** *Selfie s Matošem*, drugo mjesto pripalo je **Tomislavu Šovagoviću** za priču *Ljubomora*, dok je treće mjesto zauzeo **Mario Surjak** s pričom *Štand domovine godine 202**. Povjerenstvo je odlučilo dodijeliti i posebne nagrade mladim autorima. Mladi autori koji su dobili posebne

nagrade povjerenstva su **Sara Sivić** s pričom *Umišljaji*, **Dora Beljo**, autorica kratke priče *Kosa s raskršća*, te **Martina Vlahov**, koja je napisala kratku priču *Nesuđen cvijet*.

Predsjednik povjerenstva za dodjelu nagrade **Zvonimir Stjepanović** i članice **Paula Rem** i **Klara Dulić Ševčić** pročitali su obrazloženja za nagrađene priče, te su dodijeljene i nagrade nazočnim autorima.

Program u Tovarniku započeo je polaganjem vijenaca ispred biste Antuna Gustava Matoša kod mjesne škole koja nosi njegovo ime. Tijekom programa predstavljene su i dvije ovogodišnje knjige vezane uz Matoša. U programu su nastupila djeca iz Osnovne škole *Antuna Gustava Matoša* u Tovarniku.

Deveti *Dani Antuna Gustava Matoša* završeni su jučer (12. lipnja) programom u Zagrebu. Prema najavama, tijekom dana položeni su vijenci na Matoševu grobnicu na Mirogoju. Sudionici programa posjetili su i gimnaziju koju je Matoš pohađao, te Matošev spomenik. Završni program održan je u sjedištu Društva hrvatskih književnika.

D. B. P.

Goran Galić, glavni urednik časopisa za umjetnost, kulturu i znanost *Vijenac*

»Ne ustručavamo se izreći stav, ali ne bojimo se ni drukčijeg mišljenja«

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

FOTO: Ida Hitić

Dvojednik Matice hrvatske *Vijenac* najstariji je hrvatski časopis za kulturu, utemeljen daleke 1869. godine. Taj, kako u podnaslovu stoji, »književni list za umjetnost, kulturu i znanost«, izlazi s prekidima, a posljednji put obnovljen je 1993. godine. Bio je središnji list hrvatske književnosti i kulture 19. stoljeća, a za njega su, među ostalim, pisali i velikani kao što su **Šenoa, Gjal-ski, Klaić, Matoš, Domjanić, Nazor, Cesarić, Ujević...** Suvremeni *Vijenac*, čiji je 800. broj izašao u studenome prošle godine, prati zbivanja na književnoj, ali i likovnoj, glazbenoj, kazališnoj sceni...

O *Vijencu* danas, kao i o brojnim pitanjima vezanim za suvremenu hrvatsku kulturu, razgovarali smo s glavnim urednikom *Vijenca* **Goranom Galićem**. Goran Galić (Sisak, 1988.) diplomirao je hrvatsku kulturu i komunikologiju na Fakultetu hrvatskih studija, gdje je i predavao. Novinarsku praksu pohađao je u više redakcija, uključujući i Obrazovni program HRT-a, a nakon završene Komunikološke škole Matice hrvatske 2010. započinje suradnju s *Vijencem*. Od 2011. stalni je član uredništva i

do 2015. obnaša dužnost urednika deska i tajnika redakcije. U listopadu 2015. imenovan je zamjenikom glavnog urednika, a u svibnju 2017. vršiteljem dužnosti glavnog urednika. Od 2018. glavni je urednik *Vijenca*. Također, utemeljitelj je i voditelj projekta *Medijski susreti* u Matici hrvatskoj. Član je Nacionalnog koordinacijskog odbora za provedbu mjera Akcijskog plana razvoja kulture i medija pri Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske.

► **Predstavljajući svoj program na početku uredni-kovanja, kazali ste da *Vijenac* vidite kao središnje no-vine svih hrvatskih umjetnika i intelektualaca iz po-dručja umjetnosti, kulture i znanosti. Nakon sedam godina na čelu časopisa smatrate li da ste uspjeli u ovom planu?**

Zadovoljan sam učinjenim. *Vijenac* trenutno ima najveći doseg otkad izlazi. Osim prodaje na kioscima, u posljednje vrijeme snažno smo proširili mrežu pretplatnika. Uz naše vjerne čitatelje – umjetnike, intelektualce, znanstvenu zajednicu, članove Matice hrvatske, društvene djelatnike – *Vijenac* se danas čita i u hrvatskim školama,

I koliko god to u vremenu umjetne inteligencije i ChatGPT-a izgledalo anakrono, i dalje se ugledamo na naše prethodnike i u našu tradiciju. U njoj pronalazimo mnoge korisne pouke i danas * Važni tiskani mediji, koji imaju rubrike, pomno odabran i urednički koncipiran sadržaj, čuvaju se u našim nacionalnim knjižnicama i oni će u budućnosti biti i povijesni izvor * Dva primjerka Vijenca svakog drugog tjedna putuju na adrese 75 hrvatskih društava diljem Europe, među njima i u Srbiji, a mi svoje stranice otvaramo za njihove projekte

udrugama Hrvata izvan domovine, u našim veleposlanstvima i generalnim konzulatima na svim stranama svijeta. To donedavno nije bio slučaj. *Vijenac* su danas uistinu središnje, ujedno i jedine preživjele, novine za kulturu u Hrvatskoj, a koliko podršku hrvatske kulturne javnosti imaju pokazala je i promocija obljetničkog broja u povodu 30 godina *Vijenca* 20. rujna 2023. u kojem su svoj sud o *Vijencu* dali istaknuti hrvatski umjetnici, ministrica kulture, predsjednik HAZU, zagrebački nadbiskup, intendantica HNK i dr. Na proslavi je u dvorištu Matice hrvatske za 400-tinjak suradnika i prijatelja *Vijenca* nastupio i legendarni glazbeni sastav *Prljavo kazalište*.

► **Naveli ste tada i kako je »velika vrijednost i komparativna prednost *Vijenca* njegovanje umjetničke kritike«. Umjetnička kritika je danas gotovo nestala iz medija, ne računajući javne servise. Koji su najveći izazovi kritike danas?**

U svom uvodniku iz 2018. koji citirate zacrtao sam da ćemo u vremenu u kojem su se izgubili kriteriji odvajati žito od kukolja i njegovati naš književni, likovni, glazbeni vrt. Posredovati hrvatskoj kulturnoj javnosti dosege većih europskih sredina. Stručno, relevantno i neovisno. To sustavno činimo sve ove godine i u tome ćemo i dalje ustrajati. Umjetnička kritika iznimno je važna za vrednovanje i razvoj umjetnosti. Izazovi su danas brojni. To je svakako snažna komercijalizacija medija i kulture – ako neko kazalište ili muzej zakupi oglasni postor u određenom mediju, mnogi se urednici ne usude kritički govoriti o njihovim predstavama ili izložbama da ne izgube prihode, pa pišu PR članke ili izvještavaju o tome tko je što obukao za premijeru. *Vijenac* ne ovisi o tržišnoj utakmici i u njemu možete pročitati koja je predstava uistinu dobra, a koja loša, koju izložbu vrijedi posjetiti, a koju zaobići i zašto. Za *Vijenac* pišu najpozvaniji i priznati kritičari kojima naši čitatelji vjeruju. A i umjetnicima je kritika korisna – da znaju kako unaprijediti svoju buduću izvedbu, nešto korigirati ili pak kad prime priznanje za svoj rad to im donosi zasluženu nagradu. Drugi je problem medija senzacionalizam i očita ideologizacija. Mi u *Vijencu* izbjegavamo jalova ideološka prepucavanja i senzacionalizam kojemu je podlegla većina medija. Nudimo rješenja. Težimo ne ponavljati se. Držimo se temeljnoga novinarskog načela: činjenice su svete, a komentar je slobodan. Ne ustručavamo se izreći stav, ali ne bojimo se ni drukčijeg mišljenja. I koliko god to u vremenu umjetne inteligencije i ChatGPT-a izgledalo anakrono, i dalje se ugledamo na naše prethodnike i u našu tradiciju. U njoj pronalazimo mnoge korisne pouke i danas.

► **Kako gledate na odnos Šenoina i današnjeg *Vijenca*?**

Zvuči nevjerojatno, no mnoge su ključne zadaće i danas pred uredništvom iste kao i prije 156 godina. I danas si postavljamo slična pitanja: kako hrvatski narod zainteresirati za kulturu i umjetnost, gdje pronaći tržište za hrvatsku knjigu, na koji načini širiti znanje i nove spoznaje, kako oživjeti hrvatske krajeve. Kao i tada, kad je Šenoa okupljao najbolje od najboljih, bez obzira na različita ideološka opredjeljenja, i danas *Vijenac* na izbor daje različito cvijeće i predstavlja vrhove hrvatske misli i umjetnosti.

► **Zašto je Šenoin *Vijenac* bio toliko važan za hrvatsku kulturu?**

Akademik Josip Bratulić, nekadašnji predsjednik Matice hrvatske, lijepo se izrazio kada je u jednom *Vijencu* napisao da je **Gajeva Danica** navijestila dan, ali nama je trebalo danje svjetlo. To je bio *Vijenac*. Pokrenuli su ga hrvatski pisci okupljeni oko Matice ilirske, osnovane 1842., i tek utemeljene Akademije. Do danas te dvije institucije stoje jedna nasuprot druge u centru Zagreba, na Zrinjevcu. Zagreb je tada imao svega 20.000 stanovnika. Matica je već za vrijeme hrvatskoga narodnog preporoda ostvarila prve korake prema jezičnom i kulturnom ujedinjenju Hrvata, a *Vijenac* je bio nastavak tih težnji. Ideja je pokretača bila pokazati da na hrvatskom jeziku mogu nastati vrsna djela na razini drugih većih naroda i kultura. U *Vijencu* su stasali svi važni pisci hrvatskog realizma, naturalizma i moderne, cijela hrvatska kultura tog vremena ogleda se na njegovim stranicama koje uvezane čuvamo u Matici hrvatskoj do danas. Nedavno ga je digitalizirala Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pa ih vaši čitatelji mogu besplatno pregledavati na internetnu. U 35 godina izvornoga *Vijenca* razvile su se književne poetike, utro se put estetskoj funkciji književnosti jer je postojala svijest o tome da isključivo afirmativno pisanje o književnim djelima ne vodi napretku hrvatske književnosti. U *Vijencu* je stvoren kanon nacionalne književnosti i građanske kulture. Bio je to središnji časopis hrvatske kulture, snažno je doprinio izgradnji hrvatskog nacionalnog identiteta i hrvatske kulture u cjelini, posebno sa Zagrebom kao kulturnim središtem. Zlatno razdoblje bilo je za vrijeme Šenoina urednikovanja, od 1874. do prerane smrti 1881. Šenoa je u u *Vijencu* u nastavku objavio gotovo sva svoja djela od *Zlatarova zlata*, do *Prijana Lovre* i *Seljačke bune*, pjesmu *Budi svoj*, *Ribarevu Janu*, *Hrvatsku pjesmu*, *Kamene svatove* i brojne druge. Borio se protiv tuđinskog duha i stvarao tržište za hrvatsku knjigu. A da je *Vijenac* bio prvorazredan nacionalni brend

FOTO: Mirko Cvjetko

svjedoči čak šest kasnijih *Vijenčevih* inačica, među kojima je i današnji *Vijenac*. Tradiciju našeg lista snažno smo oživjeli 2019. kad smo obilježavali 150 godina *Vijenca*.

► **Svjedoci smo velike umjetničke i kulturne produkcije – od djela do događaja. Neki bi stručnjaci rekli i hiperprodukcije. U tom smislu, kako odabirete djela, autore, događaje i fenomene o kojima pišete?**

Danas je teško snaći se u šumi informacija na brojnim portalima, zato su važni snažno urednički koncipirani tiskani mediji poput vašeg tjednika *Hrvatska riječ* ili našega *Vijenca*. Osim što su važni današnjem čitatelju, vjerujem da će naše novine biti važne i za buduće generacije. Što će od ovoga tjedna ostati zapisano u virtualnom prostoru za 50 ili 100 godina? Tko selektira i arhivira vijesti s portala za budućnost? Važni tiskani mediji, koji imaju rubrike, pomno odabran i urednički koncipiran sadržaj, čuvaju se u našim nacionalnim knjižnicama i oni će u budućnosti biti i povijesni izvor. Važan je digitalni svijet, moramo mu se prilagoditi i iskoristiti njegove prednosti, ali važno je i sačuvati tisak. I da se vratim na Vaše pitanje: kako odabiremo teme? *Vijenac* ima jak urednički tim kojeg čine vodeći hrvatski stručnjaci u području književnosti, likovne umjetnosti, glazbe, kazališta, politologije, iskusni novinari i urednici. Na uredničkom kolegiju svakog drugog tjedna razmatramo tekuće kulturne događaje, fenomene, gostovanja stranih umjetnika i trupa, raspravljamo čemu dati pozornost. Naravno da ćemo pratiti premijere u najvećim kazalištima ili izložbe u glavnim muzejima, ali trudimo se pratiti i nezavisnu scenu, zbivanja ne samo u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci nego i u manjim sredinama. Osvrćemo se povremeno i na izložbe u Parizu, Beču, Grazu. Pratimo i rad 130 ogranaka diljem Hrvatske, BiH, Vojvodine, aktivnosti naših umjetnika u dijaspori, u posljednje

vrijeme pozornost posvećujemo i obrazovnim temama i školskom životu. Povećali smo broj stranica, podebljali papir, ali to još uvijek nije dovoljno.

► **Radite i na afirmaciji darovitih mladih umjetnika. Kakva je »mlada« hrvatska scena?**

Mlada hrvatska scena vrlo je živa i aktivna, imamo brojne mlade hrvatske umjetnike koji su već međunarodno poznati. *Vijenac* njima sve više otvara svoje stranice. Radimo također i na pomlađivanju kritičarskog kadra, mentoriramo novinare u području kulture. Mladima treba svakako dati više prostora, i u medijima i u društvenom životu. Zaboravljamo da je **Ljudevit Gaj** napunio tek dvadeset i jednu kad je 1830. tiskao *Kratku osnovu horvatsko-slavenskoga pravopisa*, koja je do danas ostala temelj hrvatskoga pravopisa, a **Đuro Deželić** 1869. postao je prvi glavni urednik *Vijenca* kao tridesetjednogodišnjak. Hrvatski narodni preporod mahom su iznijele mlade snage, dakako uz snažnu potporu starih i iskusnih. Posebno ističem grofa **Janka Draškovića**, prvog predsjednika Matice ilirske. Njegova slika u mom uredu u redakciji *Vijenca* svakodnevno me podsjeća na obvezu prema tradiciji i slavnoj prošlosti Matice hrvatske i *Vijenca*, o čemu sam govorio, a suvremena platna mladih autora na zidovima zovu na promišljanje o današnjem trenutku. Na tom tragu, u nedavno objavljenom jubilarom 800. broju nove serije *Vijenca*, duplericu smo odlučili dati našim mladim suradnicima. Pozvali smo ih da se predstavljaju javnosti, da s čitateljima podijele svoja razmišljanja o *Vijencu*, o našem društvu i kulturi, o smjeru kojim idemo. Pozivam vaše čitatelje da u našoj besplatnoj internetskoj arhivi na stranici www.matica.hr/vijenac pročitaju što mladi imaju za reći. Tu možete svaka dva tjedna besplatno čitati novi broj *Vijenca*. Iako je Šenoin *Vienac* stradao u sukobu s

rih i mladih, danas takvoga generacijskog sukoba nema. Naprotiv, kolektiv današnjeg *Vijenca* čine i mladi i stari, i tek stasali kritičari i autori koje ovdje predstavljamo, i legende poput **Nives Opačić**, **Ljerke Carice**, **Joška Marušića** i **Stjepana Damjanovića**. Svi smo zajedno s jednakim žarom plesali s *Prljavcima* prošle godine na proslavi 30 godina *Vijenca* u dvorištu MH. To je zlatna formula koja naš *Vijenac* i danas čini čitanim i relevantnim.

► **U okviru projekta »Kultura i umjetnost u škole« u 750 škola u Hrvatskoj stiže po dva primjerka *Vijenca*; održavaju se radionice u školama. Kažite nam više o tome, je li digitalna generacija Z zainteresirana za kulturu i umjetnost?**

Čini se da je. Ali moramo im kulturu predstaviti na kanalima koje oni koriste ili ćemo im biti nevidljivi. Mi učenicima putem projekta koji ste spomenuli pokušavamo približiti i kulturu putem tiskanih medija. Neki su učenici tijekom ovoga projekta prvi put imali novine u rukama. Drago nam je kad nam pošalju svoje fotografije s *Vijencom* u rukama, a još draže kad se jave s komentarima i sugestijama. Posljednji je prijedlog učenika bio da uvedemo križaljku. Posebno mi je drago da smo učenike uključili u *Vijenac* i kao autore. Pokrenuli smo novu kolumnu *Što (zapravo) čitaju srednjoškolci* u kojoj iz broja u broj učenici preporučuju knjige po svom izboru.

► ***Vijenac* je nedavno izdavao i podlistak *Inkluzija*. O čemu je riječ?**

U okviru projekta »Uključiva kultura«, koji je sufinancirala Europska unija, dvije godine izlazio je redoviti prilog *Vijenca* *Inkluzija*, u kojemu je u 44 broja objavljeno 264 članka dvadeset novinara. Održano je dvanaest cjelodnevni edukacija novinara, a nastao je i priručnik za novinare *Izvišćivanje o ranjivim skupinama*. *Inkluzija* je pokazala da unatoč društvenoj i medijskoj marginalizaciji mnogi pripadnici ranjivih skupina u našem društvu provode uspješne i kvalitetne kulturno-umjetničke projekte, čime svjedoče da dob, spol, bolest ili dislociranost ne moraju biti ograničenje. Sve brojeve *Inkluzije* možete besplatno pročitati na: www.matica.hr/inkluzija.

► **Koliko je, po Vama, *Vijenac* vidljiv u kulturnoj javnosti Hrvatske? Koliko novi mediji utječu na situaciju u kulturi i kako *Vijenac* tu stoji?**

Vidljiviji je više nego ikad prije, no to još uvijek nije dovoljno. Dok neki drugi imaju agresivan marketing, a tanak sadržaj, kod nas je situacija obrnuta. Imamo kvalitetan sadržaj, ali nedovoljno se radi na marketingu. Za to su potrebni educirani stručnjaci. Mi smo kao uredništvo dali velik doprinos i brojnim novim rubrikama, i novim projektima o kojima sam već govorio, i rezultati su vidljivi.

► **Kako vidite kulturu Hrvata u aktualnom povijesnom trenutku?**

Hrvati vole kulturu, kazališta su nam puna, kao i koncertne dvorane. Čitanost stagnira, ali ne opada. Bliži se ljeto, mnogi će pohoditi razne festivale na Jadranu. Ove godine obilježavamo 1.100 godina Hrvatskoga kraljevstva i brojne hrvatske kulturne institucije na pravi način daju obol toj velikoj obljetnici. Upravo je Hrvatski sabor

izglasao Dan hrvatske zastave koji će se obilježavati 5. lipnja. Na taj je datum 1848. ustoličen ban **Jelačić** koji je tada u Hrvatskom saboru donio hrvatsku trobojnicu.

► ***Vijenac* obraća pozornost i na kulturu Hrvata koji žive izvan Hrvatske – rubrika *Hrvati izvan domovine*. Koliko su umjetnici, pripadnici hrvatskog naroda, koji žive i stvaraju izvan Hrvatske prepoznati u matici?**

Mi im u *Vijencu* pokušavamo dati što više prostora. Zato smo i pokrenuli novi projekt »Povezivanje domovinske i iseljene Hrvatske putem *Vijenca*«. Dva primjerka *Vijenca* svakog drugog tjedna putuju na adrese 75 hrvatskih društava diljem Europe, među njima i u Srbiji, a mi svoje stranice otvaramo za njihove projekte. No sve je to još u začetku, vidim u tom području velik potencijal za razvoj.

► **Nama posebno zanimljivo pitanje, pratite li zbivanja među Hrvatima u Srbiji i ako pratite, kako vidite ovdašnju kulturnu scenu?**

Pratimo rad Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koji odlično radi svoj posao. Imali smo i jak ogranak Matice hrvatske u Subotici koji je izdavao časopis *Klasje naših ravni*, ali su u posljednje vrijeme aktivnosti zamrle. Izvijestili smo 2023. o otvaranju Hrvatskog doma – Matica u Subotici. Koristim priliku da ovim putem pozovem hrvatske udruge i ustanove u Srbiji da nam na našu adresu vijenac@matica.hr šalju obavijesti o svojim aktivnosti, a mi ćemo se potruditi najbolje predstaviti hrvatskoj javnosti. Pozivamo i članove vaše redakcije da se uključe kao dopisnici *Vijenca* i hrvatskoj javnosti predstave najveće dosege hrvatskih umjetnika koji djeluju u Srbiji.

► **Kako odrediti »nacionalno« u suvremenim kulturnim i umjetničkim praksama? To pitanje nekada zna biti složeno, uzmemo li primjerice slučaj velikog Kafke koji je bio iz židovske obitelji, živio u Pragu (današnja Češka) i pisao na njemačkom. Ovo je pitanje zanimljivo posebno Hrvatima koji žive u izvan-domovinstvu...**

Opet ću se vratiti na Šenou. Taj velikan nije imao ni kapi hrvatske krvi, a postao je gorljiv hrvatski domoljub, autor je prvoga hrvatskog povijesnog romana *Zlatarovo zlato*, objavljena u našem *Vijencu*, jedini je hrvatski književnik po kojemu se zove jedno razdoblje u povijesti hrvatske književnosti. I Matoš je svoje prvo djelo objavio u *Vijencu*, rođen je u Tovarniku, živio je u Zagrebu, u Beogradu, Ženevi, Parizu, dobio je nešto od svake te sredine, svakoj je i on nešto darovao. U petak, 13. lipnja, mu je 152. rođendan. Kad govorimo o nacionalnom danas, osobito u kontekstu Hrvata koji žive i djeluju izvan Hrvatske, vidim da su se mnogi prilagodili kulturi i društvenom ozračju zemalja u kojima žive, ali istovremeno nisu zaboravili domovinu iz koje su potekli i njeguju svoj hrvatski identitet i običaje. To je pohvalno i nadam se da će u tome ustrajati. Mi smo u *Vijencu* i Matici hrvatskoj tu da im u tome pomognemo i da budemo njihova veza s domovinom Hrvatskom.

Regenerativna poljoprivreda

Proizvodnja koja čuva zemljište za budućnost

»Skoro je četiri puta kraće vrijeme obrade, tri puta je manja potrošnja goriva, 30 do 50% manja je potrošnja miješanih gnojiva, 30% dušičnih gnojiva, vlaga se bolje zadržava u zemljištu, prinosi u stresnim uvjetima su stabilni i povećava se sadržaj organske tvari«, kaže Teodor Bakoš

Regenerativna poljoprivreda je način ratarske proizvodnje koji čuva organsku tvar u zemljištu, čini zemljište plodnijim i stvara uvjete za održiviju poljoprivrednu proizvodnju. Regenerativna poljoprivreda je globalni pokret koji se fokusira na obnovu zemljišta i ekosustava, a ne samo na proizvodnju. FAO definira regenerativnu poljoprivredu kao skup agrotehnika i tehnologija koje koriste energiju sunca i prirodne procese zemljišta za racionalnu proizvodnju poljoprivrednih proizvoda. To su samo neke od definicija regenerativne poljoprivrede koja se kao način proizvodnje sve više zagovara i u Srbiji. No, takvih poljoprivrednika još uvijek je malo. Srbija ima savez za regenerativnu poljoprivredu, ali još uvijek ne postoji ni točan popis koliko je površina u takvom načinu proizvodnje.

Intenzivna poljoprivredna proizvodnja utjecala je na to da se posljednjih desetljeća naglo gubi plodnost zemljišta. Osim za proizvodnju hrane, zdravo zemljište je od suštinske važnosti i za borbu protiv klimatskih promjena. Zbog toga se sve više govori o regenerativnoj poljoprivredi i ovaj novi, drugačiji pristup obradi zemljišta stidljivo počinju primjenjivati i naši poljoprivrednici.

Niži troškovi i stabilni prinosi

Poljoprivrednik iz Subotice **Ivan Sudarević** bavi se stočarskom i ratarskom proizvodnjom i polako iz konvencionalnog pristupa prelazi na regenerativni način poljoprivredne proizvodnje. Na primjeru svog poljoprivrednog gospodarstva on je nedavno na stručnom skupu u Somboru »Regenerativna poljoprivreda: kalkulacija troškova,

prinosa i zarade« pojasnio principe takvog načina ratarske proizvodnje.

»Nakon skidanja uljane repice sije se pokrovni usjev koji čini mješavina biljnih vrsta koje bi zimi trebale izmrznuti. Ako je potrebno, u proljeće se može uraditi herbicidni tretman, da bi se zaustavila retrovegetacija biljnih kultura. Poslije toga se direktno sije kukuruz sijačicama koje su prilagođene toj namjeni. Uz gnojidbu, agrotehni-

ka je slična kao i u klasičnoj ratarskoj proizvodnji. Nakon berbe kukuruza sijemo pšenicu, i to sijačicom za direktnu sjetvu. Znači, najveća razlika je što se ubacuju pokrovni usjevi, da bismo imali živi korijen tijekom cijele godine i što se izostavlja obrada zemljišta«, kaže Sudarević i pojašnjava da se u takvom načinu obrade zemlje njive ne oru i ne tanjuraju.

»Možda to ovako izgleda čudno, ali kada se cijeli sistem uz pomoć prirode, korijena i biljnih izlučevina dovede u ravnotežu, zemljište se može držati u stanju potrebnom za uzgoj biljaka i čak se može i popraviti«, kaže Sudarević.

PRIMER: 100 ha (30% žita + 70% okopavina)

Konvencionalna obrada		Redukovana obrada	
Potrošnja goriva:		Potrošnja goriva:	
30 ha x 26.2 lit/ha x 179 din	1,200 €	30 ha x 8 lit/ha x 179 din	367 €
70 ha x 51.1 lit/ha x 179 din	5,463 €	70 ha x 16.6 lit/ha x 179 din	1,775 €
Godišnja potrošnja goriva:	6,664 €	Godišnja potrošnja goriva:	2,141 €
Godišnja amortizacija:	5,240 €	Godišnja amortizacija:	9,520 €
Uk. godišnji trošak meh:	11,904 €	Uk. godišnji trošak meh:	11,661 €
Trošak rada:		Trošak rada:	
30 ha x 2:35h	77:30	30 ha x 0:40h	20:00
70 ha x 4:00h	280:00	70 ha x 1:10h	81:40
Uk. godišnje radnih sati:	357:30	Uk. godišnje radnih sati:	101:40

Period tranzicije traje do pet godina i kraći je na onim parcelama gdje je upotrebljavano stajsko gnojivo, dok je na njivama gdje nije bilo uporabe organskog gnojiva, koja su se intenzivno eksploatirala, potrebno više godina da se aktivira prirodni proces u zemljištu. Govoreći o prednostima ovakvog načina proizvodnje Sudarević izdvaja stabilniju proizvodnju zbog nižih troškova i zbog smanjene potrebe za ljudskom radnom snagom, prinose u nivou dobrih proizvođača u ataru, od 40 do 60% uštede u potrošnji goriva, vidljive promjene u zemljištu – veće

Radna grupa

Ministarstvo poljoprivrede formiralo je prošle godine radnu grupu koja bi trebala raditi na unaprjeđenju zakonodavnog okvira, edukacije poljoprivrednika i poticanja održivih praksi sukladno potrebama i principima Zelene agende. No, osim informacije da je održan prvi sastanak ove radne grupe, ne mogu se naći informacije o konkretnim mjerama i prijedlozima.

prisustvo kišnih glista, povećanje nivoa organske tvari u zemljištu.

Iskustvo poljoprivrednika **Teodora Bakoša** iz sela Torak u Banatu, koji se regenerativnom poljoprivredom bavi od 2021. godine, pokazalo je da je u sušnim godinama prinos veći za 10 do 15 posto.

»Skoro četiri puta je kraće vrijeme obrade, tri puta je manja potrošnja goriva, 30 do 50% manja je potrošnja miješanih gnojiva, 30% dušičnih gnojiva, vlaga se bolje zadržava u zemljištu, prinosi u stresnim uvjetima su

stabilni i povećava se sadržaj organske tvari«, kazao je Bakoš.

Ratarstvo bez obrade zemljišta

Uz prednosti, ovakav način proizvodnje ima i nedostatke. Jedan od prvih je pritisak okoline koja na njive koje nisu obrađene gleda s podozrenjem. Problem je i što poljoprivrednici nemaju dovoljno znanja i iskustva i nemaju adekvatnu mehanizaciju. Kod regenerativne poljoprivrede smanjuje se obrada zemljišta, pa se tako smanjuje i mehanizacija koja se koristi u takvom načinu proizvodnje. Svako gospodarstvo mora imati traktor od 30 do 40 konjskih snaga za svaki metar zahvata priključnih strojeva. Važni priključni strojevi su sijalica za direktnu sjetvu koja mora imati sposobnost sjetve u veliku biljnu masu, te sitnilice biljnih ostataka. U ovoj proizvodnji koriste se i standardne prskalice jer se i u regenerativnoj poljoprivredi moraju koristiti pesticidi. I na koncu, kombajn za žetvu koji mora biti opremljen uređajima za usitnjavanje i ravnomjerno rasturanje žetvenih ostataka. Najvažnije pravilo regenerativne poljoprivrede je da nema obrade zemljišta, čak ni plitke obrade do 5 centimetara, ni međuredne kultivacije.

Osim načina obrade, odnosno odsustva obrade zemljišta, u regenerativnoj poljoprivredi važni su pokrovni usjevi, koji se siju između sjetve glavnih ratarskih kultura, naravno direktno, bez prethodne obrade zemljišta.

»Regenerativna poljoprivreda može se uspješno primjenjivati u svim klimatskim uvjetima i svim tipovima zemljišta. Međutim, ne postoji univerzalni pristup i svaka poljoprivredna regija, odnosno gospodarstvo, mora pronaći vlastiti put«, kazao je na skupu u Somboru poljoprivredni savjetnik **Florián Farkas**, koji se i sam bavi regenerativnom poljoprivredom.

Z. V.

Suradnja Hrvatske riječi i Plave vinkovačke

Za devet godina 100 emisija

Na Plavoj vinkovačkoj televiziji svakog petka u urečnjem terminu, od 21.45, emitira se emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine*. Zajednički je to projekt Plave vinkovačke televizije i NIU Hrvatska riječ. Plava vinkovačka ustupa termin i tehničku potporu, a emisiju realiziraju novinari tjednika *Hrvatska riječ*. Suradnja je počela 2016. godine i do sada je emitirano 100 emisija, u kojima su predstavljene udruge, pojedinci, u kojima se govorilo o problemima u ostvarivanju manjinskih prava, politici...

Emisija posvećena hrvatskoj nacionalnoj manjini u Srbiji rezultat je dogovora između tadašnjeg člana Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zaduženog za informiranje **Ivana Ušumovića** i tadašnje glavne i odgovorne urednice Vinkovačke TV **Ane Šibenik Tomić**. Prigodom gostovanja na Vinkovačkoj televiziji početkom 2016. godine, u emisiji *Aktualno*, čija je tema bila informiranje na hrvatskom jeziku u Srbiji u svjetlu predstojeće privatizacije *Radio Subotice*, koja je svakodnevno emitirala trosatni program na hrvatskom, o čemu je govorila v. d. glavne i odgovorne urednice Uredništva na hrvatskom jeziku **Ivana Petrekanić Sič** i član IO HNV-a za informiranje Ušumović, glavna urednica Vinkovačke TV predložila je suradnju. Ušumovićeva ideja da se suradnja realizira pokretanjem emisije u kojoj bi bilo riječi o životu, odnosno aktivnostima Hrvata u Srbiji, u cilju njihovog boljeg upoznavanja, svesrdno je prihvaćena. Dogovoreno je da Vinkovačka televizija ustupi svoj studio i tehničko osoblje, a Hrvatska riječ goste i voditelje.

Prva emisija realizirana je 3. lipnja 2016. godine, a 100. emisija emitirana je 6. lipnja ove godine. Nekoliko godina

Hrvatska rič iz Vojvodine emitirana je jednom mjesečno, a već dulje vrijeme emisija se emitira svakog petka od 21 sat i 45 minuta (premijerno i reprizno). Emisija se može izravno pratiti na internetskoj stranici Plave vinkovačke televizije, u pograničnom području putem TV prijemnika ili odgođeno na Youtube kanalu Plave vinkovačke televizije. Iako su se od 2016. godine mijenjali urednici televizije, *Hrvatska rič iz Vojvodine* uvijek je imala svoje mjesto u programskoj shemi.

»Zadovoljni smo što smo prepoznali potrebu produkcije i emitiranja emisije kao što je ova naša zajednička *Hrvatska rič iz Vojvodine*. Na taj način ne samo da smo pomogli vašim ljudima vidjeti što radite i čime se sve bavite da biste održali kulturu i identitet tamošnjeg hrvatskog čovjeka, nego smo i ovdašnjim gledateljima pokazali da nije lagano i jednostavno, ali da se ipak može raditi na dobrobit hrvatske zajednice i u uvjetima u kojima Hrvati u Vojvodine žive i rade. Zajednički dugogodišnji trud, kao što znamo, isplatio se te smo kroz projekte prekogranične suradnje i vi i mi kapitalizirali uloženo. Veliki broj ljudi koji živi ovdje rodbinski ili korijenski je vezan za Vojvodinu. Osim toga, način života, tradicija, kultura i običaji vrlo su slični pa je svaka takva tema dobrodošla«, kazala je direktorica programa VTV-a Plava vinkovačka **Biljana Pavlović** u intervjuu za *Hrvatsku riječ* krajem prošle godine.

Emisiju *Hrvatska rič iz Vojvodine* uređuju i vode Ivana Petrekanić Sič, **Željka Vukov**, **Suzana Darabašić Balić** i **Zlata Vasiljević**.

H. R.

Čija su naša rugla?

Bivši predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenad Čanak** – »šarajući« malo po već antologij-skom pitanju »di su novci?« – uveo je u svakodnevni govor filozofski višesmisleni dilemu pitanjem »čiji su naši novci?«, pri čemu je (najvažnija) imenica (novci) vrijednosno gotovo izgubljena u magli odnosa upitno-odnosne (čiji) i posvojne zamjenice (naši). Čiji su, dakle, ako nisu naši? Drugim riječima: tko raspolaže našom imovinom? Trećim riječima: kojim pravom netko uzima sebi za pravo uzeti ono što mu ne pripada? Nastavimo li ovu mentalnu gimnastiku, doći ćemo do pitanja i mogućih odgovora od kojih se može napraviti čitav jedan esej, a u inspirativnijim trenutcima i opsežnije prozno djelo.

Upitno-odnosna zamjenica »čije« pojavljuje se zacijelo svakodnevno i u glavama običnog svijeta koji prolazi ulicama našeg grada. »Čije je ovo ruglo?«, zapitat će se tako čovjek na uglu Preradovićeve i Ulice Sándora Petőfija, prolazeći pored dugo godina njegovanog parka korova i ostalog raslinja koje se obično iskorjenjuje fizičkim radom ili kemijskim sredstvima. Ista pitanja prolaznik će postaviti i kada je riječ o uglu ulica Matije Gupca i Petra Drapšina (Gomboški sokak) ili pak na brojnim drugim lokacijama u užem ili širem središtu grada (o periferiji da i ne govorimo).

Jedan od takvih primjera svakako je i početak (ili završetak, svejedno) prašume na Halaškom putu, koju na trenutak presijeca samo somborska pruga. O zapuštenosti prostora nekadašnjeg kemijskog giganta *Zorka* ne treba trošiti puno riječi, dovoljno je samo otići tamo i uvjeriti se u očaj koji vlada na svakoj stopi nekoliko desetaka napuštenih hektara. Sada se – bolje reći: već dulje vrijeme unazad – ta oaza nemara proširila i na prostor bliže središtu grada, tik uz pješačku i biciklističku stazu, naslanjajući se na nekadašnju Halašku kasarnu koju sada koriste pripadnici pogranične policije. I ovdje se, baš kao i kod *Zorke*, radi o nekoliko desetaka hektara »ničije zemlje« koji bi, samo da je brige onih čija bi to briga morala biti, mogli biti isko-

rišteni puno, puno korisnije. Prostor je, naime, toliki da bi na njemu bilo mjesta i za novu Prozivku i za parkove (ali one uređene) u njoj. Ali... to je samo stvar dokolice koja rađa fikciju. Stvarnost je, međutim, takva da se u čovjeku kada prolazi pokraj te džungle miješaju osjećaji straha i srama. Straha, jer čovjek pojma nema što li ga čeka iza gustog žbunja koje se sve više širi: čopor pasa lutilica, mogućnost da nepažnjom upadne u prljavi potočić koji vodi ka Jasibari, neka skitnica...? Pa još ako se dnevna zamijeni noćnom slikom! Srama, jer čovjek jednostavno pocrveni kada vidi ono što ne vidi nigdje drugdje od trenutka kada prijeđe desetak kilometara udaljenu granicu, a što isti ti koji dolaze iz inozemstva vide u nečemu što se zove Grad!

Ali, sudeći po stanju stvari, i sram je prilično relativna kategorija osjećaja što lokalna samouprava – i to nekoliko garnitura unazad – na najbolji način potvrđuje svojim *bašmebriga* odnosom. Izborom nekih drugih riječi teško je preciznije opisati ono što je toliko uočljivo za sve, ali ne i za njih. Pa čak i ako je kristalno jasno da je riječ o *bašmebriga* odnosu teško je, gotovo i nemoguće, razumjeti kako takav – stvarni, a ne fiktivni – prizor kod gradonačelnika ili podređenih mu ne zagolica pitanje »čije je naše ruglo?«, pa nakon toga napravi (ili naprave) prvi korak ka rasvjetljavanju odgovora.

»Ako je naše, zašto je takvo? Ako nije, čije je? I zašto dopušta takvo što? I što je nama na raspolaganju da to saniramo?«, mogla bi biti neka od pitanja usmjerenih ka rješavanju ovog problema koji ne samo da postoji nego se i nesputano širi.

Ali... računati s takvim sanitarno-moralnim dvojabama u glavama odgovornih ravno je i očekivanju da će netko zbog slične prijave zaraditi deset tisuća funti, kako ovih dana piše portal *dnevno.hr*. Vijest, ukratko, glasi tako da je izvjesna **Rebecca** iz Londona, nakon neuspješnih kontakata s vlasnikom, prijavila zapuštenu viktorijansku kuću platformi (nećemo ju reklamirati, dovoljno je utipkati *dnevno.hr* i otići na vijest) koja potiče građane da prijave napuštene ili ruinirane kuće, a onda joj je budući kupac tog objekta isplatio 10.000 funti u znak zahvale za neplanirano dobro obavljeni posao.

Pokušajte zamisliti koliko bi se – samo da nešto slično postoji i kod nas – Subotičana preko noći omastilo tako što će prijaviti ruševine ili pak započete a nedovršene građevine u gradu. Pa onda tu istu zamisao proširite i na opisane prizore kod *Zorke* i Halaške kasarne u vidu plaćanja kazni najodgovornijih za takvo stanje. Ma... čista znanstvena fantastika!

Z. R.

Otkrivena spomen-ploča u čast Agi Mamužiću

Trajni spomenik društvene i političke baštine bunjevačkih Hrvata

»Ono što sam napisao o Agi i ovo što sam uradio i što nudim javnosti na znanje treba biti, među ostalim, poticaj stručnim ljudima da svojim radom potvrde postojanje elemenata i kulturnog sadržaja koji pripadaju zajednici bunjevačkih Hrvata. Svi mi ovdje želimo isto: boljitak naše zajednice«, poručio je Vojnić Hajduk

Činom otkrivanja spomen-ploče u čast odvjetniku, virilistu, publicistu, pregaocu bunjevačkih Hrvata **Agi Mamužiću** i one posvećene povijesnim događajima koji su se zbili u kući u Subotici u kojoj je živio, stvarao i umro, u subotu, 7. lipnja ova je kuća postala trajni spomenik kulturne, društvene i političke baštine ov-

dašnjih Hrvata. Inicijator događaja bio je bački hrvatski kulturni i politički djelatnik **Lazo Vojnić Hajduk** koji u njoj živi, a suorganizator Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* koja je u njoj svojedobno osnovana.

Podsjetnik na povijesna zbivanja

Ago Mamužić (1844. – 1902.), utemeljitelj i istaknuti narodni preporoditelj, svojim je djelovanjem dao nemjerljiv doprinos oblikovanju nacionalne svijesti bunjevačkih Hrvata na prijelazu iz XIX. u XX. stoljeće. U knjizi *Povijest Hrvata u Vojvodini* **Petra Pekića** stoji navod: »...Ago Mamužić bio je vješt politički organizator te je znao okupiti i za narodnu stvar oduševiti gotovo sve bunjevačke mase. Za vrijeme Antunovićeve akcije imao je važnu ulogu u nacionalnim pokretima Hrvata u Subotici. Njegov dom je vazda bio otvoren svim onima koji su radili za interese svoga naroda. Zato su ga Bunjevci osobito poštovali.

Prilikom izborne borbe orila se na sve strane pjesma: *Pokaži se bunjevačka snago, Živio nam naš Mamužić Ago!....*«. Među ostalim, bio je pokretač i osnivač *Pučke kasine* 1878., a borio se i za uvođenje hrvatskog jezika u škole.

Program ovog svečanog događaja započeo je posjetom njegovom grobu na Bajskom groblju na koji su predstavnici hrvatskih institucija i udruga položili vijence, nakon čega su otkrivene dvije spomen-ploče postavljene na pročelju kuće u Ulici Age Mamužića 3 u Subotici. Prva ploča, kako je već navedeno, posvećena je Agi Mamužiću, a druga povijesnim događajima koji su se u njoj zbili – ovdje su osnovana inicijalna povjerenstva za pokretanje i osnivanje nekoliko važnih institucija hrvatske zajednice u Subotici, a to su: *Pučka kasina* (1878.), *Kolo mladeži* (1896.), Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji (2002.) i UBH *Dužijanca* (2014.).

Kao inicijator ovog događaja, o ideji i cilju postavljanja ovih ploča, Lazo Vojnić Hajduk je rekao kako

je želio »dati na znanje našim ljudima da postoje oni koji su već davno otišli s ovog svijeta, a koji su činili nešto dobro za promidžbu nacionalnog identiteta i nacionalne kulture i sve ono što čini jedan etnicitet«.

»Ono što sam napisao o Agi i ovo što sam uradio i što nudim javnosti na znanje treba biti, među ostalim, poticaj stručnim ljudima da svojim radom potvrde postojanje elemenata i kulturnog sadržaja koji pripadaju zajednici bunjevačkih Hrvata. U sadašnjem vremenu personifikacije politike, znanosti, stvaralaštva, osvajanja trofeja, novih tehnologija i intelektualne premoći i tako redom, sve to, dakle, činimo preko pojedinca. Svi mi ovdje želimo isto: boljitak naše zajednice«, poručio je Vojnić Hajduk.

Poticaj za druga brojna obilježja

Predsjednik UBH-a *Dužijanica* mons. dr. **Andrija Anišić** ovom je prigodom izrazio nadu da otkrivanje ove ploče bude poticaj da se slično učini i na drugim značajnim zgradama naše povijesne baštine i naših velikana, kako su to već učinili drugdje.

»U Zagrebu, na primjer, na svakom koraku možemo pronaći neku ploču na različitim zgradama s naznakom tko se u njoj rodio, tko je ondje živio i radio ili što se u njoj dogodilo. Slično imamo i u Mađarskoj i u drugim zemljama. Premda smo mala zajednica, u našem gradu ipak imamo bogatu povijest i veliku kulturnu

baštinu te bi bilo dobro da generacijama koje dolaze poslije nas ostavimo u naslijeđe ovako lijepa obilježja. Vjerujem da već imamo neke podatke, a valjalo bi uložiti i dodatni trud kako bismo popisali sve značajne zgrade i sve značajne velikane našega naroda kojima bi valjalo podići spomenik ili postaviti spomen-ploču na kućama, odnosno zgradama u kojima su oni živjeli i radili«, istaknuo je Anišić.

Spomen-ploču otkrio je direktor UBH-a *Dužijanica* **Marinko Piuković**.

»Ideja o nastanku naše udruge potekla je iz ove kuće i zato smo se odlučili biti nositelji ovog događaja. Znamo da je Ago Mamužić bio veliki kulturni i politički radnik i njegove ideje i mi na neki način danas pokušavamo provoditi i voditi našu zajednicu kako ju je on vodio prije više od sto godina«, rekao je Piuković.

U okviru svečanog programa u dvorištu kuće mogle su se pogledati prigodne izložbe – panoji s fotografijama iz pismohrane Laze Vojnića Hajduka, zbirka starih ručnih alata i predmeta

korištenih u risu i svakodnevnim poslovima na salašu, te autentična soba u kojoj je Ago živio, sa sačuvanim namještajem, slikama i predmetima iz tog vremena.

Program je vodila dopredsjednica UBH-a *Dužijanica* **Ljiljana Dulić, Lana Vojnić Hajduk** kratko je predočila što je Ago Mamužić naveo u prvom broju *Bunjevačkih i šokačkih novina* iz 1870. godine, a **Barbara Piuković** je pročitala dio pjesme **Nikole Kujundžića** *Pisma kasinska* (*Podvikuje bunjevačka vila*) koja je prvi put otpjevana prilikom osnivanja *Pučke kasine*.

I. Petrekanić Sič

Koncert HKUD-a *Vladimir Nazor* u Somboru

Zvuci tambure u Hrvatskom domu

O d osnutka HKD-a *Miroljub* (danas HKUD *Vladimir Nazor*) tamburaši su utkani u rad somborske hrvatske udruge. Iako su od osnutka Društva tamburaši pratili nastupe i svirali igranke, tamburaška sekcija formirana je kasnije, 1947. godine. Narednih desetljeća imala je svoje uspone i padove. S tamburašima je 70-ih godina radio **Lazar Malagurski** iz Subotice. Učenik Lazara Malagurskog bio je i **Đura Parčetić**, koji je sredinom 80-ih prihvatio vođenje tamburaškog orkestra. Četrdeset godina kasnije Đura Parčetić u Hrvatskom domu u Somboru ponovo vodi tamburaše. Kao umirovljeni nastavnik tambure somborske Glazbene škole ponovno se našao u ulozi voditelja škole tambure. Škola radi u dvije, ne uzrasne već skupine koje su formirane po tome koliko brzo usvajaju vještinu sviranja tambure. Naprednija skupina priredila je svoj prvi samostalni koncert u Hrvatskom domu u četvrtak, 5. lipnja.

»Radio sam s djecom, ali prihvatiti ovu grupu u kojoj su polaznici srednje životne dobi ili umirovljenici bio je i za mene izazov. Program je prilagođen sposobnostima naših tamburaša. Prvi je to njihov koncert. Većina je u školu tambure došla bez nekog predznanja i svirati tamburu počela je u ozbiljnim godinama. Rekao bih, i njima i meni to je jedan hobi, zadovoljstvo; nemamo mi sada neki zacrtan cilj već radimo da uživamo u tome što radimo«, kaže prof. Parčetić.

Nazorovi tamburaši prvi nastup imali su u prosincu prošle godine na Godišnjem koncertu gdje se predstavlja rad svih sekcija. Ovo im je bio prvi samostalni nastup, a uz njih su pred prepunom dvoranom Hrvatskog doma i dva *bisa* nastupili i vokalna solistica RTV Vojvodine **Zorana Iđuški** i **Đorđe Ogrizović** koji je ozbiljno zapjevao tek kao umirovljenik.

»Kada su me pozvali, valjda nešto i vrijedim. Nije lako pjevati pred Somborcima, jer oni znaju što je vojvođanska glazba«, kaže Ogrizović.

»S tamburašima je uvijek u *Nazoru* bio problem. Kako su stasavali, naučili svirati, ili su odlazili na tezege ili osnivali svoje orkestre. Mnogi poznati tamburaši potekli su iz našeg Društva, ali sada ne sviraju više ovdje. Nemamo tamburaški orkestar, ali imamo školu tambure. Ova naša je specifična, jer je većina polaznika starije životne dobi. Motiviralo je to i profesora Đuru Parčetića. Na sreću, imamo i djece u školi tambure i to nam je nada da će tamburaške glazbe u *Nazoru* biti i dalje«, kazao je predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor* **Tomica Vuković**.

Za prvi samostalni koncert prof. Parčetić odabrao je vojvođansku i starogradsku glazbu. Škola tambure nastavit će raditi i tijekom ljeta kako bi se održao kontinuitet, a pripreme za nove koncerte počinju od jeseni.

Rad škole tambure podržan je od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Z. V.

Baranjski bećarac i Festival tista u Topolju

Hrvati iz Vojvodine dio najveće baranjske manifestacije

Baranjski bećarac, koji je ove godine imao svoje 30. izdanje, i Festival tista, koji je proslavio mali jubilej – pet godina, prerasli su u najveću kulturnu manifestaciju Baranje. Ove godine tijekom dvodnevno program, koji je ispred crkve sv. Petra i Pavla u Topolju priređen 6. i 7. lipnja, prošlo je nekoliko tisuća posjetitelja iz svih dijelova Hrvatske, Mađarske, Vojvodine, ali i iz Amerike, Njemačke...

Program Baranjskog bećarca počeo je 6. lipnja održavanjem sajma domaćih proizvoda te programom *Vino i tambure*, na kojem su se uz tamburaške nastupe predstavili vinari iz Hrvatske i mađarskog dijela Baranje. Drugog dana središnji dio programa bio je Festival tista, koji je ove

godine okupio oko 28 majstorskih ekipa koje su pripremile više od 50 slanih i slatkih starih jela od tijesta. Kuhali su se *trganci*, *lokšice*, *taške*, *makem rizanaca*, *valjuški s prezlom na papreno*, *šokački gra u zemljanom loncu*, *zavezanci* i još mnoga druga jela. Među baranjskim i slavonskim kuharima svoje umijeće pokazali su i vojvođanski Hrvati: KUD Hrvata *Bodrog* iz Monoštora, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora, KPZH *Šokadija* iz Sonte, UG *Urbani Šokci* iz Sombora i HKPD *Matija Gubec* i Galerija prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta.

»Držim se šokačke kujne koju sam zapamtila iz mladosti. Šokački desert je nasuvo na slatko. Ove godine sam pravila s makem i s rogačem. Napravila sam i valjuške s kašikom, ali na slano. To je sve jedan dio tradicijske kulture u prehrani Šokaca. Prve godine bila sam iznenađena brojem ljudi. Došli smo malo nespreni, štand nam je bio onako standardan. Međutim, mislim da je sada interesantno kako svatko pravi svoj štand u stilu onoga koga predstavlja. Sada nas posjetitelji već prepoznaju. Mene prepoznaju po receptu s rogačem, zato što se rogač sada manje koristi u kuhinji«, kaže predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

»Ove godine sam positiocima ponudila nasuvo s krumpirom po tradicionalnom receptu iz Tavankuta. Domaće tisto se zakuva, siče se na trokute i po tom se razlikuje od ostalog tista. Krumpir se izgnječi, proprži na masnoći, obično na svinjskoj masti, i začini crvenom paprikom, a ko voli moži i paprom. Doda se malo crnog jel crvenog luka i dobije se delikates. Bilo je to traženo danas, dolazili su i po dodatnu porciju«, rekla je **Marija Rukavina Prčić** iz tavankutskih udruga.

»Naša Baranja ima svoju posebnu autentičnost i bogatu tradiciju koju treba nastaviti njegovati. Veliko je zadovoljstvo što na ovu manifestaciju dolazi sve više Hrvata iz triju država da se ovdje međusobno povezuju, druže, prenose i njeguju svoju tradiciju i običaje«, kazala je, službeno otvarajući manifestaciju, županica Osječko-baranjske županije **Nataša Tramišak**.

Nakon službenog otvorenja manifestacije uslijedila je smotra folkloru uz nastupe KUD-ova iz Hrvatske, Mađarske i Srbije, odnosno iz trokuta Osijek – Pečuh – Subotica. Taj trokut u fokusu je Osječko-baranjske županije posljednjih nekoliko godina te je *Baranjski bećarac* odabran i kao mjesto Godišnjeg susreta podunavskih Hrvata.

Na smotri folkloru nastupio je HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora.

Z. V.

Aktivnosti Caritasa Sv. Anastazija u Srijemskoj Mitrovici

Povećanje zaposlenosti osoba s psihičkim i intelektualnim teškoćama

»Budući da smo lokalni Caritas, a ujedno se nalazimo u središtu biskupije, važno nam je da Caritas bude živ i vrlo aktivan. Samim tim ćemo afirmirati i našu biskupiju i naš lokalni Caritas. S druge strane, kroz projekte Erasmus+, koje financira Europska unija, pomažemo naše funkcioniranje«, ističe Kristina Dragišić

U Caritasu Sv. Anastazije u Srijemskoj Mitrovici nižu se nove aktivnosti i radionice. Projekti koji se financiraju iz Europske unije iz programa *Erasmus+* idu ka svom finalu. Tako je u okviru projekta T.E.P.I.H. – što je akronim za tkanje, ekologiju, poučavanje, inkluziju i harmoniju, koji mitrovački Caritas realizira u partnerstvu s udruženjem za osobe s intelektualnim teškoćama *Regoč* iz Slavonskog Broda – završena tromjesečna edukacija trenera koji sad obučavaju druge volontere i korisnike dnevnog boravka Caritasa, a napravljen je i set digitalnih materijala. Set se sastoji od digitalnog priručnika o tkanju tepiha koji je preveden na *easy language* i video tutorijala o cjelokupnom postupku tkanja na razboju. Digitalni priručnik prilagođen je potrebama osoba s psihičkim i intelektualnim teškoćama i dostupan je u čitavoj regiji. Također, može poslužiti i drugim obrazovnim institucijama i udruženjima koji se bave ovim ciljnim grupama kako bi mogli organizirati slične aktivnosti i na taj način primijeniti iskustva dobre prakse ovog projekta.

Jačanje regionalnih veza

Opći cilj projekta ogleda se u povećanju zaposlenosti te povećanju socijalne uključenosti osoba s psihičkim i intelektualnim teškoćama (OMIT), kao i povećanju njihovih stručnih znanja i vještina kroz provedbu prilagođenog programa poučavanja za rad na tkalačkom stanu ili za pomoćne radnje pri tkanju. U okviru projekta kupljeni su veliki horizontalni razboj i šest manjih stolnih razboja. Četiri se nalaze u Školi za osnovno i srednje obrazovanje *Radivoj Popović*, partnerskoj ustanovi Caritasa, a ostalih tri u Caritasu.

»Budući da smo lokalni Caritas, a ujedno se nalazimo u središtu biskupije, važno nam je da Caritas bude živ i vrlo aktivan. Samim tim ćemo afirmirati i našu biskupiju i naš lokalni Caritas. S druge strane, kroz projekte *Erasmus+*, koje financira Europska unija, pomažemo naše funkcioniranje. Iako je dnevni boravak u potpunosti financiran od Grada Srijemska Mitrovica, imamo i dodatne programe i projekte koje moramo realizirati, poput licencirane

usluge pomoć i njega u kući. Također, pokušavamo se povezati s katoličkim zemljama, s Hrvatskom i Poljskom. Organiziramo međusobne posjete i na taj način jačamo veze i dodatno pomažemo naše korisnike, kako na terenu tako i u dnevnom boravku. Caritas je jedna velika obitelj koja okuplja i druga udruženja kao što je udruga iz Slavenskog Broda, koja se bavi pomaganjem osobama s intelektualnim teškoćama», istaknula je koordinatorka Caritas Sv. Anastazija **Kristina Dragišić**.

Nakon višemjesečne obuke četiri djevojke i nekoliko volonterki sudjeluju u tkanju tepiha i krpara.

»To je stari zanat koji pokušavamo održati kako bismo aktivirali naše korisnike u okviru radno okupacijske terapije. Izrađen je i digitalni materijal (može se pogledati i preuzeti na <https://udrugaregoc.hr/>), kako bi osobe s intelektualnim smetnjama i psihičkim poteškoćama mogli jednostavno raditi uz asistentice iz udruženja za cerebralnu paralizu Srijemskog okruga. Pred nama je uskoro okrugli stol koji će biti održan u dnevnom boravku ŠOSO Radivoj Popović, naše partnerske ustanove, a zatim započinju izložbe kako u našem gradu tako i u Hrvatskoj», navodi Dragišić.

U timu je i psihologinja **Jelena Selaković**.

»Ovaj posao mi puno znači u smislu stjecanja profesionalnog iskustva. Korisnicima je boravak i radni angažman u Caritasovom dnevnom boravku od velikog značaja. Stvara se lijep ambijent kada smo svi zajedno i kada se svatko na svoj način uključuje u aktivnosti. Danim je u potpunosti ispunjen i osjećaju se korisnima i društveno prihvatljivima«, kaže Selaković.

Primjer dobre prakse

Drugi projekt koji se uskoro završava je u istoj programskoj shemi vezan za razmjenu iskustava s Caritasivnim ustanovama iz Białystoka u Poljskoj. Ovo je prvi projekt takvog tipa gdje daleko veći Caritas dolazi učiti od manjeg u cilju dobijanja potrebnih akreditacija i licenci koju mitrovački Caritas ima već godinama. U posjetu mitrovačkom Caritasu bila je grupa starijih od 65 godina iz dnevnog boravka za starije, predvođena svojim stručnim radnikom, njegovateljem, volonterom i ravnateljem **Krzysztofom Urbanczykom**.

»Treći put dolazimo u mitrovački Caritas. Od naših prijatelja učimo načine koncipiranja dnevnih i programskih aktivnosti. Ovdje su svi vrijedni i trude se maksimalno doprinijeti poslu i iskoristiti svoje stambene kapacitete. Oni su primjer dobre prakse i ono što također možemo naučiti od njih je vještina izrade predmeta od slame što kod nas nema, kao i druge aktivnosti poput tkanja i proizvodnje papirnatih vrećica«, izjavio je Urbanczyk.

Članice ateljea Sv. Anastazija, koje rade pri HKC-u Srijem – Hrvatski dom, prezentirale su gostima svoj rad s prešanom slamom, a članice udruženja Zlatno runo Sirmiuma upoznale su ih s vještinom pustovanja vune te izradom unikatnih rukotvorina na starinski način.

S. D.

Dužijanica 2025. – najava događanja

14. lipnja – IX. Etno radionica pravljenja tarane – Risarski salaš u Đurđinu – tijekom dana

21. lipnja – Priskakanje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka – dvorište Risarskog salaša u Đurđinu – 19 sati

– *Dužijanica malenih*, XVIII. Festival dječjeg stvaralaštva – Risarski salaš u Đurđinu – tijekom dana

22. lipnja – *Dužijanica malenih*, sveta misa – katedrala sv. Terezije Avilske – 10 sati

6. srpnja – *Dužijanica* u Bajmaku – crkva sv. Petra i Pavla, Bajmak – 10 sati

12. srpnja – *Takmičenje risara* – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – od 6.30

13. srpnja – *Dužijanica* u Tavankutu – crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut – 10.30 sati

19. srpnja – *Natjecanje u pucanju bičevima* – Risarski salaš u Đurđinu – 18 sati

20. srpnja – *Dužijanica* u Žedniku – crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik – 9.30 sati.

područje rada: Grafika

broj učenika
28

Dobar vid na daljinu i blizinu, vid u boji, dobar sluh, odsustvo poremećaja glasa i/ili govora koji utječu na komunikaciju, uredan nalaz mišićno-koštane funkcije, te odsustvo kroničnih poremećaja koji značajno narušavaju kognitivno i emocionalno funkcioniranje.

Za fotografe je važno da budu kreativni i da imaju razvijen osjećaj za estetiku. Poželjno je da budu strpljivi i precizni, dobro prepoznavanje nijansi i svjetlina boja. Portretistima je potrebno da vole rad s ljudima, da budu ugodni, komunikativni, strpljivi i ljubazni, fotoreporterima je potrebno da budu pokretni, brzi i spretni, dok je komercijalnim fotografima važna kreativnost kako bi fotografija bila što ljepša i uvjerljivija. Poziv je prikladan za oba spola. Za fotoreportera je važna agilnost i spretnost, jer često mora brzo reagirati.

Uvjeti rada fotografa ovise o vrsti fotografija koje snimaju, kao i o mjestu u kojem su zaposleni. Umjetnički fotografi sami kreiraju svoje radno vrijeme, kao i prostor u kojem fotografiraju. Fotoreporteri su vezani za konkretan zadatak, a radni prostor im je uglavnom izvan radnog prostora i vremena, često putuju kako bi bili izravno na licu mjesta. Komercijalni fotografi rade po zadatku i nisu vezani za određeno radno vrijeme, već za rokove. Također, njihov radni prostor je dinamičan i ovisi o objektima koje fotografiraju. Također, fotografi mogu raditi u znanstveno-istraživačkim ustanovama, u turizmu (npr. promotivna fotografija) itd.

Fotografi bilježe trenutke, ljude, povijesno važne događaje, različita zemljopisna područja i razne druge objekte. Pri tomu koriste fotoaparate, filmove, rasvjetne uređaje, filtere, a zahvaljujući razvoju digitalne fotografije moraju znati koristiti i računalne programe za obradu fotografija. Pojedinačne radne faze u procesu pripreme fotografije su: priprema prostora, materijala i tehničke opreme; fotografija; razvoj filma; fotografiranje u klasičnom laboratoriju s kemikalijama ili na printeru; klasično retuširanje fotografija i računalna obrada fotografija; laminacija - lijepljenje fotografija na tvrdi površinu; kadriranje i skeniranje fotografija; arhiviranje negatva, pozitivna i digitalnih medija; rad na recepciji foto studija, prodaja fotografskog materijala i opreme

Mogućnost nastavka školovanja

Mogućnosti su velike, od fotografskog studija do samostalnog fotografa, ovisi od samog učenika i njegovog daljeg opredjeljenja.

Medicinska se

duljina trajanja sre
obrazovanja

Normalan vid na blizinu, daljinu i kolorni vid ekstremiteta i kičmenog stupa, normalna jetre, odsustvo alergijskih reakcija.

Za uspjeh u ovom poslu veoma je značajna vosti na krv i tjelesne izlučevine, a : suosjećanje s njihovim tegobama, ljubazni Posao se obavlja, uglavnom, u zatvore medicinskih instrumenata

Njeguje bolesnike prema savjetu liječnika, priprema pacijenta za dijagnostičke i terapijske materijal na laboratorijske analize. Promatra vitalnu temperaturu, bilo, tlak) pacijenta. Održava kontakt između pacijenta i rodbine. Profesionalno zbrinjavanje pacijenata, njegovanje pacijenta, funkcija i drugih pokazatelja zdravlja, davanje pacijenta za medicinski tretman i prevenciju.

Stručni predmeti su: anatomija i fiziologija
stvena njega, patologija, mikrobiologija,
stveni odgoj, farmakologija, zdravstvena
medicinska etika, infektologija, ginekolo-
kirurgija, neurologija, pedijatrija, psihijatrija.

**Nakon završetka srednje
medicinske sestr**

na višim i visokim strukovnim studijima Republike Hrvatskoj i inozemstvu. Visoke područja zdravstvene njege, medicinski i tjelesne kulture, farmaceutski fakultet, slonog usmjerenja kao i fakulteti umjetnosti.

nakon završene srednje škole, mogu od-
zdravstvenoj ustanovi (dom zdravlja, bolni-
pomoci) ili izvan zdravstva u domovima z-
za zbrinjavanje bolesne djece...

SLOŽITE KOCKICE U ODO

MEDICINSKA ŠKOLA SUBOTICA sestra – tehničar

dužina trajanja srednjeg
4 godine

broj učenika
28

uvjerenosti uvjeti

normalni vid, normalna funkcija gornjih i donjih
normalna funkcija kardiovaskularnog sustava i

poslovi rada

značajno odsustvo gadljivosti i preosjetli-
a za zadovoljstvo pacijenata iskreno
bazažnost i želja za pomaganjem.
vovorenoj prostori, uz primjenu osnovnih

poslovi

ječnika. Primjenjuje propisanu terapiju,
terapijske tretmane, uzima i šalje biološki
matra, mjeri i prati vitalne funkcije (tem-
va higijenu bolesnika. Održava kontakte
onalni rad u pružanju pomoći, njega i
pacijenta, mjerenje i evidentiranje vitalnih
davanje propisane terapije, pripremanje
vencijski i edukacijski rad.

predmeti

biologija, prva pomoć, latinski jezik, zdrav-
gija s epidemiologijom, higijena i zdrav-
vena psihologija, medicinska biokemija,
kologija i akušerstvo, interna medicina,
gijatrija, poduzetništvo.

nje škole stječe se zvanje
sestre – tehničara.

stavka školovanja

ima ili na fakultetima u Republici Srbiji,
oke strukovne škole i akademski studiji iz
ski fakultet, stomatološki fakultet, fakultet
ot, skoro svi fakulteti prirodnog i društve-
nosti.

osti uposlenja

u odmah početi s radom u odgovarajućoj
bolnica, klinika, služba hitne medicinske
na za stare i bolesne osobe, ustanovama

GIMNAZIJA „SVETOZAR MARKOVIĆ“ SUBOTICA opći smjer

nastavni jezik
hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
28

Kome je namijenjen opći smjer?

Gimnazija općeg tipa spona je
između prirodno-matematičkog i
društveno-jezičnog smjera. Pred-
meti koji se ovdje uče predstavljaju
uravnotežen izbor kako prirodnih
tako i društvenih znanosti. Učenici
sve četiri godine uče matematiku,
materinski jezik, strane jezike, fiziku,
povijest, kemiju, biologiju. Pogoduje
onim učenicima koji su podjednako
dobri i u prirodnim i društvenim
znanostima. Ovaj profil nudi visoku
razinu opće kulture i znanja iz svih
predmeta.

Nakon završene gimnazije i
položene mature poželjno
je nastaviti školovanje.

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima

Svi učenici koji uspješno završe
gimnaziju imaju mogućnost upisati
fakultete društveno-humanističkih,
medicinskih, prirodno-matematičkih
ili tehničko-tehnoloških znanosti u
našoj zemlji i u inozemstvu.

GOJU VAŠE DJECE 2025./2026.

Znanstveni kolokvij u Srijemskoj Mitrovici

Materijalna baština – opipljivi tragovi opstojnosti

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Srijemske biskupije kao suorganizatora, 4. lipnja u dvorani župe svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici održan je znanstveni kolokvij »Materijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji – osvrt na Srijem«. Nakon Zemuna, ovo je bio drugi po redu kolokvij o materijalnoj kulturnoj baštini Hrvata u Srijemu.

Višegodišnji projekt

V. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako** istaknuo je kako je istraživanje i popis materijalne kulturne baštine ovdašnjih Hrvata velik i višegodišnji projekt:

»Ideja je da preko kolokvija upoznamo ljude što je to materijalna kulturna baština i da ih pozovemo da nam se jave i pomognu u našem istraživanju. Iskustva su nam pokazala da se potencijalno javljaju suradnici koji već istražuju tu temu i koji su poznavatelji lokalnih prilika«.

Uvod u projekt bio je kalendar za 2025. godinu koji nosi naziv *Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji*:

»Počeli smo s kiparima koji su radili spomenike u javnom prostoru, a vremenom ćemo već u narednoj i idućim godinama gledati da ti kalendari budu kontekstualno navezani na temu materijalne kulturne baštine. Tu dolazi u obzir arhitektura, slikarstvo i neka druga područja. To bi nam bilo u fokusu i nadamo se da bi sve to moglo biti krunisano jednim velikim znanstvenim skupom na kom bi prisustvovali stručnjaci iz Srbije i Hrvatske, nakon čega bismo formirali tim koji će se baviti istraživanjem materijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Nadamo se da ćemo nakon popisivanja i dokumentiranja sve to prikazati jednom publikacijom. To će biti višegodišnji projekt«.

Spoj vjere i kulture

U ime suorganizatora nazočnima se obratio srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**. Istaknuo je da je Srijem, prostor između Save i Dunava, stoljećima bio stjecište različitih naroda, kultura i vjera te da su među njima i Hrvati i katolici ostavili dubog trag u svim segmentima društvene djelatnosti.

»Vjera i kultura se oduvijek prožimaju. Vjera se uvijek služila kulturom kako bi evangelizirala. Mi se nalazimo u Srijemskoj Mitrovici koja zaista baštini jednu dugu povijest kulture koju su nam ostavili preci koji su živjeli na ovim prostorima od ranog kršćanskog razdoblja, rimskog vremena, do danas. Značajnu epohu obilježili su i Hrvati kao nacionalna skupina koji su živjeli i još uvijek žive u

Srijemu i Srijemskoj Mitrovici ili konkretnije na prostoru Srijemske biskupije. Zahvalan sam Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata što su se potrudili kroz ovo proteklo razdoblje i obvezali za vrijeme ispred nas, što snažnije i što intenzivnije istražiti kulturnu baštinu naših predaka. To su spomenici, arhitektura, glazba, slikarstvo i drugi vidovi kulture koje treba zabilježiti, stručno obraditi i prezentirati široj javnosti, kako u Srbiji, tako i šire, da se zna da su ovdje i Hrvati obilježili jednu epohu svoga života i djelovanja i još uvijek to čine«, istaknuo je biskup Svalina.

Bogata baština

O materijalnoj kulturnoj baštini s osvrtom na Srijem govorio je stručni suradnik u ZKVH-u i povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**.

»Istražujući Srijem i Srijemsku biskupiju, koja od doseljavanja Slavena ima konstantnu prisutnost hrvatskog naroda, uvidjelo se kako je to bogata baština. Ona pokazuje ukorijenjenost, tradiciju koja tu postoji skoro 1.300 godina. Ono što bih istaknuo je bogata baština arhitekture i kiparstva, nešto manje slikarstva, ali tek smo na početku istraživanja i sigurno ćemo još puno toga saznati. To su materijalni opipljivi tragovi koji ostaju i koji se ne mogu tek tako uništiti ili nestati. Oni su pokazatelj opstojnosti hrvatskog naroda na jednom području. Izdvojio bih i rad stranih arhitekata. Imamo **Hermannu Bollea**, koji je radio kako za Katoličku tako i za Pravoslavnu Crkvu na ovom području. Također, kapelu Gospe od mira kao primjer zajedničke baštine za više naroda u Srijemskoj biskupiji. Zanimljive su i spomen-ploče koje su postavljene na pojedine sakralne objekte 1925. godine u povodu 1.000 obljetnice Hrvatskog kraljevstva«, kazao je Kopilović.

S. D.

Luča i u Subotici

SUBOTICA – Nakon Temerina, folklorni koncert *Luča* priređen je 7. lipnja i u Subotici. U pitanju je zajednički projekt dvaju folklornih ansambala: HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i KUD-a *Vuk Stefanović* iz Temerina. Projekt je imao i interkulturnu dimenziju uz poruku da kultura i umjetnost imaju pokretačku moć. Također, na ovim kon-

certima tradicijska je kultura prezentirana na suvremen način. Projekt je realiziran uz potporu Kabineta za pomirenje, regionalnu suradnju i društvenu stabilnost.

3,7 milijuna dinara za kulturu Hrvata

NOVI SAD – Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama objavilo je rezultate natječaja za financiranje i sufinanciranje projekata i programa u kulturi za ovu godinu, među ostalim i natječaja za projekte od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina.

U području zaštite nematerijalne kulturne baštine i umjetničkog stvaralaštva bit će podržano trinaest projekata hrvatskih udruga s ukupno 2,8 milijuna dinara. Iznosi sredstava kreću se od minimalnih 100.000 do maksimalnih 370.000 dinara. U području izdavaštva na jezicima nacionalnih manjina bit će podržano pet projekata (knjiga i časopisa) u ukupnom iznosu od 900.000 dinara.

Inače, na natječaju je raspoređeno ukupno 34.640.000 dinara za 245 projekata. Detaljnije informacije dostupne su na: www.kultura.vojvodina.gov.rs.

Subotički natječaj za kulturu

SUBOTICA – Grad Subotica donio je Rješenje o izboru i dodjeli sredstava za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi za 2025. godinu. Prema odluci, bit će podržano ukupno 108 projekata, među kojima i osam projekata hrvatskih udruga u ukupnom iznosu od 430.000 dinara. Navedeni iznosi kreću se od 40 do 100 tisuća dinara. Inače, ukupan iznos sredstava raspoređenih ovim natječajem je 20,2 milijuna dinara.

HGU premijerno na Cvjetićima glazbe

PLETERNICA – Protekli vikend u Pleternici bio je u znaku Dječjeg tamburaškog festivala *Cvjetići glazbe* na kojem je prvi puta nastupila i predstavnica HGU-a *Festival bunjevački pisama* iz Subotice **Katarina Vukadinović**.

Tijekom dvije večeri, 7. i 8. lipnja, održan je ovaj jedinstven dječji festival u Hrvatskoj. Prve večeri, koja je interpretacijsko-retrospektivna, brojnoj publici predstavilo se 23 solista, među kojima je bila i spomenuta solistica Katarina Vukadinović. Ona je izvela pjesmu *Rodine muke* autora **Josipa Franciškovića**, i to u pratnji tamburaškog ansambla Glazbene škole Požega pod dirigentskom palicom **Valentina Petranovića**.

»Ovo je prva godina da smo na ovom festivalu u Hrvatskoj imali našu predstavnicu. Ujedno, ovo je i pokazatelj da imamo odličnu suradnju s Muzejom bečaraca, Turističkom zajednicom Pleternice i svakako Glazbenom školom u Požegi. Nastupili smo na toj prvoj večeri, ali nadamo se kako ćemo ubuduće imati priliku sudjelovati i druge večeri, odnosno i u natjecateljskom dijelu programa. Ovaj festival je nešto slično našoj Smotri dječjih pjevača i zborova na kojoj su njihovi predstavnici također ove godine prvi puta sudjelovali. Slobodno možemo reći da je ovo sjajna prilika da se i djeca međusobno upoznaju, druže i stasavaju uz tamburašku glazbu«, kaže dopredsjednik HGU-a *Festival bunjevački pisama* **Vojislav Temunović**.

Inače, pobjednica ovogodišnjeg, 31. festivala *Cvjetići glazbe* je **Nea Galić** s pjesmom *Sladoled* autora **Dominika Blaževca** i **Dominika Škrabala**.

Ž. V.

Radni dan Croarta

SUBOTICA – Slikari *Croarta* održali su 7. lipnja svoj drugi radni dan u 2025. godini. Radilo se u ambijentu obiteljske kuće članice *Croarta* **Jasminke Dulić**, koja je ovog puta bila i domaćica likovnog susreta. Radni dan okupio je sedamnaest članova *Croarta*. Na kraju radnog dana održana je izložba nastalih radova, od kojih je nekoliko darovano domaćici likovnog susreta za izraženo gostoprimstvo. Slikarima *Croarta* drugi radni dan bio je svojevrsna priprema za predstojeći XIII. saziv Umjetničke kolonije *Panon-Subotica* koji će biti održan 21. i 22. lipnja.

Predstavi *Jezik kopačke* pripalo čak šest nagrada na 70. *Sterijinom pozorju*

Imati misao

U okviru natjecateljskog programa jubilarnog 70. *Sterijnog pozorja* (izbornica **Ana Tasić**) nastupilo je i Zagrebačko kazalište mladih iz Zagreba s predstavom *Jezik kopačke* u režiji **Boruta Šeparovića**, a po tekstu **Ivana Ergića** i **Filipa Grujića**. Posebnu važnost u autorskom dvojcu koji potpisuje dramski tekst ima bivši profesionalni nogometaš rodom iz Šibenika i nekadašnji reprezentativac Srbije i Crne Gore, a danas priznati pjesnik i filozof Ivan Ergić, čija autobiografska nit čini kičmu dramske strukture, a poetika prožima stil drame. Njih dvojica su dobitnici *Sterijine nagrade* za tekst suvremene drame.

Već sam naslov – *Jezik kopačke* – ukazuje na tematsku i simboličku potku predstave: riječ je o svjetonazoru koji dominira svijetom profesionalnog suvremenog nogometa, svijetu koji propagira tjelesnost, upravljan je logikom tržišta i kapitalističkog prestiža, a sportsku igru pretvara u bezdušnu borbu za pobjedu. Svijet je to u kom postoji mnoštvo najrazličitije nijansiranih sinonima za seks, a nijedan za ljubav. Iznimno aktualna i popularna tema u izvedbi ZKM-a promišljeno spaja visoku i nisku kulturu, poput klasične glazbe i turbofolka, prostačkih doskočica i semantički obremenjenog jezika. Očito je i novosadsko

gledateljstvo pored stručne javnosti prepoznalo domet predstave, jer je predstava s prosječnom ocjenom 4,66 osvojila nagradu publike na ovogodišnjem *Pozorju*.

Isprpljivanje u natjecanju

Prvi dio trosatne predstave obilježen je kolektivnim scenama treninga, utakmice i noćnih izlazaka, koje zahtijevaju visoku fizičku spremnost i uigranost glumaca, a dovedene su do koreografske preciznosti – donoseći mladome ansamblu ZKM-a nagradu za scenski pokret (**Tamara Despot**). Te repetitivne, gotovo ritualne scene kolektiviteta i inicijacije, u kojima se naglašava isprpljivanje u natjecanju sa sobom i drugima, eksplicitno poručuju: nešto je duboko pogrešno u načinu na koji gradimo kult oko sporta. Tu je tekst sveden na minimum, a dominiraju fizičnost, maskulinitet, karikaturalni mačizam – dok se jedva izmucane, iskrene misli likova tek naziru ispod plitkih klišeja adolescentnog govora koje odišu (tragi)komičnošću.

Tek u drugom poluvremenu predstave do izražaja dolazi nutarnji svijet glavnog junaka, devetnaestogodišnjeg nogometaša **Davidu Polovine**. Komad je drama sazrijevanja, koja kulminira kada David ostaje sam, izvan momčadi, s ozljedom i depresijom. Tada mu se misao artikulira negdje između »ušiju i srca« i ne da mu spavati. Briljantno odglumljen završni Davidov monolog, proizišao iz pomno građenog i igranog lika, predstavlja vrhu-

Foto: ZKM

nac predstave. **Bernard Tomić**, u ulozi Davida, ostvaruje izniman scenski trenutak i s punim pravom je ovjenčan *Sterijinom nagradom* iz Fonda *Dara Darinka Čalenić* za najboljeg mladog glumca.

Iskrivljen pogled

Najproblematičniji aspekt predstave je režija (MONTAKSTROJ: **Matija Blašković**, **Konrad Mulvaj** i **Borut Šeparović**). Režija diktira scenografiju – ili obratno – u ekranima s izravnim prijenosima multipliciranih pokretnih slika glumaca, njihovih fizioloških osobnosti te isječaka utakmica s televizije i nogometnih video-igrara – aludirajući na izloženost pogledu javnosti. Taj pogled je moćan, ali ograničen te prečesto iskrivljen. Također, natpisi poput naslova poglavlja: ključnih replika i/li angažiranih pitanja, redundantnog, frazeološki pikantnog te navođenje imena glumaca uz imena likova koje tumače na sceni nisu postigli nikakav estetski ni semantički efekt. Pogled posredovan okom kamere apostrofirao je mime i gegove kao komične elemente, što je bilo ne-

potrebno jer su glumci solidno iznijeli karaktere – prvenstveno otac Ljuba (**Rahan Rushaidat**), majka Mira (**Lucija Šerbedžija**), sponzoruša Milica Jovanović (**Andela Ramljak**), nogometaš Slaven Matijević (**Ugo Korani**), djevojka Anđela Vidović (**Nikolina Prkačin**) i novinarka Steffi Muth (**Barbara Prpić**), dok su neuvjerljivi i plošni bili **Hrvojka Begović** u ulozi psihijatrica Marlen Schmidt, kao i **Zoran Čubrilo** u ulozi trenera Christiana Kaisera.

Na koncu, ono što predstava *Jezik kopačke* nudi kao svoju središnju vrijednost jest promišljanje. Odrastanje u svijetu profesionalnog sporta ovdje nije prikazano kao put prema uspjehu i ispunjenju ideala, nego kao trnovit proces spoznavanja svijeta u kojem je igra, kao i sam čovjek, postao roba i marka. Tekst suptilno, ali precizno, dekonstruira iluzije dječakog sna – ne oduzimajući mu dostojanstvo, ali ga ogoljujući od laži i taloga suvremenog društva. U posljednjoj sceni, David Polovina izlazi na teren držeći za ruku dječaka – budućeg nogometaša. Bez patosa, bez razočaranja. Samo sa sviješću. O svijetu i o sebi.

Nevena Baštovanović

Magma Nevene Mlinko predstavljena u Vinkovcima

Putovanje kroz gustu simboliku

U organizaciji Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci u ponedjeljak, 9. lipnja, predstavljena je pjesnička zbirka **Nevene Mlinko Magma** koju je prošle godine tiskala Hrvatska čitaonica iz Subotice. Kako je najavljeno, »knjiga *Magma* poetsko je putovanje kroz gustu simboliku, zvuk jezika i svjetotvornu snagu riječi«.

S autoricom je razgovarala književnica **Mateja Jurčević**. Bilo je riječi o naslovu i podnaslovu zbirke, o temama vezanim za konkretne pjesme, o odnosu prema povijesti znanja kroz visoki stupanj intertekstualnosti koji je zami-

jećen u zbirci, kao i o stvaralačkom procesu kao konkretnom činu i tematskoj preokupaciji. Poveo se razgovor i o motivu žene i načinu oblikovanja lirskih junakinja kroz različite pristupe i s različitim intencijama, te se, prema riječima autorice, u određenim pjesmama može govoriti o poigravanju s uvriježenim načinima mišljenja, odnosno, stereotipima ili remitologiziranju biblijskih priča o ženama. Binarni opoziti, poput neba i zemlje koji stvaraju naboj između uzvišenog i zemljaskog, između leta i puza, trenutačnog i vječnog, kako je istaknula pjesnikinja, tvore napetost koja je drži u stanju budnosti i osjetljivosti.

U okviru književne večeri publika je mogla uživati u autoričnoj izvedbi pjesama *Magma*, *Vode*, *Suza*, *Kaleidoskop raja*, *Molitva na Blagovjest* i *Iluzija*, dok je za pjesmu *Vrzino kolo* dala i svoje smjernice za tumačenje. Tijekom razgovora bile su projektirane grafike **Darka Vukovića** koje su tiskane u okviru korica *Magme*, ne kao sjene pjesama, nego kao nositeljice novih značenjskih meandara i interpretacijskih rukavaca kroz udvojene i multiplicirane rodno i kulturološki naglašene elemente.

Na pitanje novinara o planovima za naredna djela, Mlinko je rekla kako kroz razgovore o književnosti, poput ovog predstavljanja u Vinkovcima, očekuje i novo nadahnuće uvjerena da se kroz otvorenost za dijalog u kulturi i umjetnosti rađaju nove ideje.

Nakon Vinkovaca, *Magma* će biti predstavljena i u Đakovu, u utorak, 17. lipnja, u Gradskoj knjižnici i čitaonici Đakovo, s početkom u 11 sati.

B. I.

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.

KUDH „BODROG”

ORGANIZIRA

MEĐUNARODNI MARIJANSKI PUČKI FESTIVAL

SUBOTA, 21. 6. 2025.
U 19 SATI
CRKVA SV. PETRA I PAVLA,
MONOŠTOR

Sudionici:

HKPD „Matija Gubec” Tavankut
HKPD „S. S. Kranjčević” Bereg
KUD „Seljačka sloga” Bogdanovci
KUD „Posavac” Kaniža
ŽPS „Šokice” Osijek
Udruga „Šokačka grana” Osijek
KUDH „Bodrog” Monoštor

REPUBLIKA HRVATSKA
Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

Muzej Beogradske nadbiskupije korak bliže otvaranju

Svjedočanstvo katoličke baštine

U Beogradu, tik uz katedralu Uznesenja Blažene Djevice Marije, privodi se kraju važan vjerski projekt Katoličke Crkve u Srbiji: uređenje prvog muzeja Beogradske nadbiskupije. Nakon više godina priprema, obnove i prikupljanja sredstava, prostor unutar kompleksa *Marianum* uskoro će postati dom dragocjenim predmetima i naslijeđu koje svjedoči o višestoljetnoj prisutnosti katolika na ovim prostorima. Od liturgijskih predmeta, biskupskih štapova, crkvenog ruha, pa sve do povijesnih predmeta koji su preživjeli burna razdoblja povijesti Beograda, muzej će objediniti bogatu, ali dosad raspršenu baštinu nadbiskupije na jednome mjestu.

Prošle godine Beogradska nadbiskupija slavila je 100 godina od svoga osnutka, pripremajući se za tu proslavu. Kako kaže vlč. **Mihael Sokol**, došli su do ideje o obnovi cijelog kompleksa oko katedrale kojeg nazivaju *Marianum*, budući da je katedrala posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije.

»U tom kompleksu nalaze se četiri zgrade: katedrala, konak *Stella* s restoranom, župna kuća i vrtić u dvorištu. U sklopu katedrale ostao je neuređeni prostor veličine oko 300 četvornih metara. Riješili smo u podrumskim prostorijama vlagu, krov na dijelu koji je prokišnjavao, obili zidove i očistili prostor, međutim kada je došla korona nismo imali dovoljno novca da bismo dovršili taj prostor. Prebacili smo ostatak sredstava koji smo imali kako bismo dovršili konak i počeli smještati ljude, budući da od toga i živimo. Od prvog trenutka obnove bila je zamisao i uređenje jednog muzeja u koji bi se skupila sva moguća baština Beogradske nadbiskupije koja nije niti velika niti tako jako vrijedna, ali je ipak ima. Ona se nalazi sada po svim crkvama u 17 naših župa. Recimo, župa u Ravnoj Reci je jedna od najstarijih crkava u Srbiji, građena je od

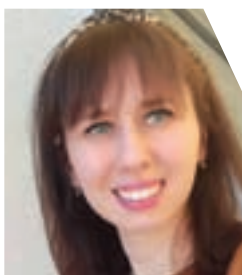
kamena i izgradili su je rudari. Unutra je ostao inventar, a ne koristi se gotovo 15 godina, čak posljednjih pet godina tamo se niti ne služe mise. Imamo i starih kaleža, crkvenog ruha, biskupskih štapova naših nadbiskupa, pa čak i štap pape **Ivana XXIII.** koji je više puta boravio ovdje kao nuncij u Bugarskoj i Turskoj. Želja nam je sve te stvari sakupiti na jedno mjesto, s vremenom i obnoviti kroz razne projekte, a pogotovo u suradnji s Ministarstvom kulture Republike Srbije«, rekao je vlč. Sokol.

Sadašnja džamija u starom gradu nekoć je bila katolička katedrala. Prodorom Turaka ona je napravljena džamijom, oslobođenjem od Turaka vraćena je u katedralu, a drugim prodorom je opet postala džamija.

»Nakon drugog prodora iz katedrale je sklonjena krstionica, biskupski štap i cijela notna riznica koja je navodno bila jako bogata i to je preneseno u Temišvar. Za krstionicu i biskupski štap znamo da se tamo nalaze, a notna riznica se izgubila. Želja nam je napraviti kopiju krstionice koja je praktički iz srednjeg vijeka, te je prenijeti u muzej u Beogradu, jer ipak je značajna za trag katolika ovdje i prije 1900. godine kada su katolici službeno ponovno došli za vrijeme Kraljevine u Beograd. Muzej će biti na dvije etaže, a u sklopu muzeja ispod oltarnog prostora same crkve napravljene su i grobnice za beogradske nadbiskupe. Za sada je na ovome prostoru pokopan samo nadbiskup **Josip Vujičić**, i to u crkvi Krista Kralja koja je prvotno bila katedrala, jer ovo je katedrala tek od 1988. godine«, govori vlč. Sokol.

U ovoj drugoj, od tri faze uređenja muzeja, bit će dovršeni svi fini građevinski i obrtnički radovi, no muzej će trebati još opremiti.

»Do sada su nam pomogli mnogi donatori, ne smijem zaboraviti najvećeg donatora u projektu cijele obnove

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Svetkovina Ljubavi

Marianuma, a to je Vlada Srbije. Tu su i sve druge katoličke humanitarne organizacije poput *Renovabis*, *Kirche in not*, Američke biskupske konferencije, čak nam je pomogla i nadbiskupija Seoul u dva navrata, sam Vatikan kroz fondaciju *The Papal foundation*, razne male biskupije poput Đakova i Mostara. Dakle, snalazili smo se na sve strane. Ovaj projekt druge faze uređenja pomoglo je Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Vlade Republike Hrvatske kroz projekt prekogranične suradnje gdje smo dobili 80.000 eura nepovratnih sredstava. Partner u tom projektu bila nam je župa Pohode-nja Blažene Djevice Marije u Aljmašu, odnosno svetište Aljmaš. Oni provode projekt preuređenja i uređenja postojećih prostorija za smještaj hodočasnika u sklopu svoje župe. S njima smo i prošle godine bili partneri. Kroz zajedničke susrete povezali smo župe tako da je ovdje ne samo materijalna korist za muzej, već smo povezali i naše vjernike čime smo stvorili jedno lijepo prijateljstvo«, ističe vlč. Sokol.

Za opremanje muzeja, tj. treću fazu uređenja, novac još nije osiguran, ali će u međuvremenu raditi na sakupljanju građe za postavku muzeja, te prema skupljenom materijalu urediti sam prostor.

»Vitrine će ovisiti o tipu i veličini ek-sponata, bilo bi suludo raditi vitrine pa ih nakon toga prepravljati. Trebat će tu i stručnog osoblja koje će sve to postaviti u muzej, recimo župnik iz Aljmaša je profesor na Filozofskom fakultetu na odsjeku za povijest umjetnosti. Dakle, on se između ostalog bavi i postavkama u muzeju i sigurno će nam i on pomoći kao naš partner u ovom projektu. Za kustosa ćemo još vidjeti, treba stručna osoba biti zaposlena u muzeju kako bismo dobili status muzeja od države. Očekujemo otvaranje muzeja dogodne na jesen. Međutim, muzej ne iziskuje samo izlaganje eksponata već i njihovu obnovu. Oni možda ne vrijede mnogo, ali pokazuju kulturu ne samo jednog naroda. Tu su i mnogi drugi katolici jer, osim Hrvata, imamo 17 nacionalnosti po popisu stanovništva. To je očuvanje jednog zajedničkog identiteta i katoličanstva na ovim prostorima. To je ono što je bitno«, zaključuje vlč. Sokol.

Ivan Ušumović

Proslavljamo ove nedjelje svetkovinu Presvetog Trojstva, najvećeg otajstva naše vjere. Vjerujemo u jednog Boga u kojemu su tri osobe: Otac, Sin i Duh Sveti. Iako se Bog od nastanka svijeta do danas otkrivao postupno čovjeku kao trojstven, ipak ova istina ostaje za ljudski razum nedokučiva. Mi znamo ono što nam je Bog o sebi objavio, upoznali smo kroz povijest spasenja sve tri božanske osobe koje su se na različite načine ljudima očitovale, ali ni najumniji teolozi nisu mogli objasniti Božje jedinstvo u trojstvu. I svake godine kada proslavljamo ovu veliku svetkovinu, kojom iskazujemo čast jednom Bogu u tri osobe, zastajemo zbunjeni pred otajstvom, koje nam je skriveno, a koje naša ljudska radoznalost pokušava dokučiti i otkriti. No, Bog čovjeku o sebi otkriva onoliko koliko je potrebno radi njegova spasenja, a što ne možemo spoznati, vjerujemo i po vjeri ostajemo bliže k Bogu. A ova svetkovina koju proslavljamo otkriva nam najvažniju istinu za čovjeka, a ta je da je Bog Ljubav.

Ljubav je najvažnija

Bog je od početka svijeta uz čovjeka i kao Otac i kao Sin i kao Duh Sveti. On je uvijek u čovjekovoj blizini. Najprije se objavio Otac, a potom dolazi Sin kao Isus Krist, da nas još bolje upozna s Ocem, da bi nam objavio ljubav Očevu i Sinovljevu, koje otkupljuju čovjeka. Na kraju dolazi Duh Sveti koji ostaje s nama do svršetka svijeta, da nas poučava i čuva u istini, da nas nadahnjuje da živimo kako nas je Sin poučio, te da ljubimo kako nas je ljubio. U svemu što Bog jest i što od nas traži ljubav je pokretač, početak i svršetak svega. I kada su teolozi pokušali dokučiti tajnu Presvetog Trojstva, otkrili su najvažnije što trebamo znati, a to je da je Bog Ljubav. To je istina koja

nam je jedina važna, koja nam treba biti uvijek pred očima.

Čovjek na Božju ljubav, koju nam objavljuje kroz cijelu povijest spasenja, treba odgovoriti ljubavlju. No, i sami znamo koliko smo nestalni, slabi i krhki, koliko je naša ljubav nesavršena, puna ograničenja koja očituju našu grješnost i slabost. Često ljubav ne možemo pročistiti od sebičnosti, osobnih interesa, ljubomore, zavisti... Ali Bog nas svojim djelovanjem i svojom objavom uvijek podsjeća da on razumije našu nesavršenost i želi tu našu nesavršenu ljubav. Šalje nam svog Duha koji može djelovati u nama i kroz čije poticaje i mi možemo ljubiti i Boga i bližnjega bolje i više, nego što smo sami po sebi sposobni.

Da i sami budemo ljubav

Onaj tko nastoji ostati u ljubavi Božjoj, tko traži Oca i slijedi Sina, tko želi živjeti prema poticajima Duha, nije u ovome svijetu zaštićen od nevolja i patnja, ne. Njemu Bog obećava radost u vječnosti, a u ovome svijetu njegova će vjera i ljubav biti prokušane različitim nedaćama života, različitim progonima i odbacivanjima upravo zbog vjere. Jer, »mi se dičimo i u nevoljama jer znamo: nevolja rađa postojanošću, postojanost prokušanošću, prokušanost nadom« (Rim 5,3-4). Tko ljubi Boga i uz njega ostaje, nevoljom se osnažuje u vjeri, te se tako ima čemu nadati u vječnosti. A vjernik za vječnost živi, jer zna da sve na ovome svijetu prolazi, sve osim Božje ljubavi, koji ljubi čovjeka i kao Otac i kao Sin i kao Duh Sveti, te neće nikada dozvoliti da onaj tko u njega vjeruje, tko mu ostaje vjeran i u nevoljama, tko je spreman zbog njega trpjeti, ostane bez vječnosti. Ovone-djeljna svetkovina otkriva nam Boga koji je sam Ljubav, a i nas poziva da i sami budemo ljubav gdje god se nalazili.

Kapelice – nadgrobnji spomenici u grobljima – XIV. dio

Kapela Malagurski u Žedniku

Na mjesnom groblju u Žedniku, uz mrtvačnicu iz koje se vrše ukopi i prepoznatljivu Kalvariju, postoji i kapelica kao nadgrobnji spomenik. Ona se nalazi odmah na ulazu u groblje s lijeve strane, a građena je 1988. godine po projektu arhitekta **Ante Rudinskog**. Građena je u četverokutnoj osnovi, a obložena je fasadnom ciglom. Na uglovima su istaknuta četiri stupa čiji su vrhovi prekriveni limom, a na samom vrhu krova

Kapelicu je 1988. godine dao izgraditi **Veco Bašić Palković** po smrti njegove supruge **Katice Bašić Palković**. Od izgradnje kapelice pa do njegove smrti 1998. godine u kapeli je svake godine na Dušni dan, 2. studenoga, služena sveta misa za pokojnike.

Danas je kapelica u vlasništvu **Mire Malagurski** i nje ne sestre **Marije Malagurski-Gabrić**, a kao i sve druge, i ova kapelica ima svoju priču.

nalazi se križ. Na pročelju, kod ulaznih vrata, nalaze se i dvije vaze i s obje strane vrata mramorne ploče s natpisom tko je u nju pokopan. Sa zadnje i bočnih strana nalaze se prozori.

Naime, po priči Mire Malagurski, Katica i Veco živjeli su u inozemstvu i spremali su se po odlasku u mirovinu vratiti se u Suboticu. Preko ljeta su odmarali na Paliću, a tijekom povratka na posao Katici je na putu pozlilo i

ona je preminula. Budući da je rodom bila iz Žednika, njen suprug Veco je dao izgraditi kapelicu na groblju u Žedniku za njih dvoje. Nakon i njegove smrti 1998. kapela u koju je i on pokopan bila je na prodaju. Za nju se zainteresirao Mirin i Marijin otac **Lojzija Malagurski**.

»Znali smo da se naš otac interesirao za tu kapelicu, ali nismo bile svjesne da je želi kupiti. On je govorio kako je šteta kada je kapelica već izgrađena da je nitko ne kupi, pa je umjesto onoga što se te godine trebalo kupiti od roda sa zemlje odlučio kupiti kapelicu. Tako smo mi 10. ožujka 2003. godine postali vlasnici kapele u Žedniku,« priča sugovornica.

Na mramornim pločama sa strane ulaza u kapelu stoje natpisi onih koji su tu pokopani. S lijeve strane od ulaza stoji ploča na kojoj piše: »Grobnica obitelji Malagurski«. Ispod uklesanih fotografija stoji: »Malagurski Lojzija 1930. – 2011., Malagurski Liza (Jelisaveta) rođ. Sudarević 1930. – 2019.« dok na ploči s desne strane piše: »Vojnić Purčar Marija rođ. Malagurski 1927. – 1990.« i stoji njena uklesana fotografija, a ispod nje »Spomen kapelu podigao je 1988. god. svojoj supruzi Katici i sebi Veco Bašić Palković. Pokojni Veco i Katica Bašić Palković tu i počivaju«.

Po riječima sugovornice, ploče s njihovim natpisima nalaze se unutar kapelice. Kada je kapelica prešla u vlasništvo obitelji Malagurski, nakon smrti oca Lojzije zemni ostaci njegove sestre, tete Marije su također preneseni u ovu grobnicu, odnosno kapelicu. Unutar kapelice je postavljen i oltar. Kako je po izvornom projektu planirano, pokraj kapelice su zasađena stabla tise, a napravljena je i staza te su sa strana posađene ruže, od kojih je jedna još uvijek u punom cvatu. Po dostupnim podacima, ova kapela spada u najmlađu kapelicu – nadgrobni spomenik u Subotici i okolici, dok su sve ostale kapelice u ovom obliku i s ovom namjenom građene puno ranije, neke i više od stoljeća prije.

Ž. V.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 34. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU O
DAVANJU SUGLASNOSTI NA STUDIJU
O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 6. 6. 2025. donijeto je rješenje pod brojem 000700916-2025-09693-004-081-380-001, kojim se daje suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Dogradnja (proizvodni objekti – hale 'I', 'J', 'K') i dislociranje postojeće kompresorske stanice«, na katastarskoj parceli br. 37030 K. O. Donji grad, Subo-

tica, Bikovačka cesta br. 2 (46.06209°, 19.68907°), čiji je nositelj »TATRAVAGONKA BRATSTVO« Subotica d.o.o., Bikovačka cesta br. 2, 24000 Subotica.

Protiv ovog rješenja nositelj projekta može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u roku od 30 dana od dana prijema rješenja, a zainteresirana javnost u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavijesti o donijetom rješenju u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje i u studiju na koju je dana saglasnost može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati, kao i na sajtu Grada Subotice na adresi: www.subotica.rs.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine/

Hrvatska riječ, broj 20, 13. lipnja 2003.

Zrakoplovi Zagreb-Beograd do kraja godine?

Na prvom bilateralnom sastanku ministri prometa i veza Hrvatske i Srbije *Ronald Žuvanić* i *Marija Rašeta-Vukosavljević* razmotrili su sva važna pitanja vezana uz promet o kojima se dvije zemlje trebaju složiti, ponajprije pitanje prometa na granicama, plovidbe Dunavom te pitanje Koridora 10.

Hrvatski ministar prometa *Ronald Žuvanić* istaknuo je da su za ostvarivanje hrvatskog programa obnove i rekonstrukcije infrastrukture koja je u tijeku vrlo bitni koridori i dobri odnosi sa susjedima, a jedna od najvažnijih europskih prometnica Koridor 10, važan je za povezivanje Hrvatske i Srbije. Najavljeni bilateralni sporazumi u prometu, čije se potpisivanje očekuje u listopadu, važni su i za zračni promet, tako da bi se i prvi zrakoplovi mogli očekivati potkraj godine.

Vukosavljević je rekla da će most na graničnom prijelazu Erdut – Bogojevo, koji je jedna od prepreka na Koridoru 10 kada je u pitanju željeznički promet, biti popravljen u 2004. godini. Tijekom razgovora raspravljalo se i o usklađivanju međusobnih telekomunikacijskih sustava i mogućnosti razmjene iskustva kada je riječ o zakonu o telekomunikacijama, kazala je Vukosavljević. (D. D.)

Prijedlog za novi UO »Hrvatske riječi«

Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća utvrdio je prijedlog kandidata za šest članova Upravnog odbora NIU »Hrvatske riječi« koji će biti dostavljen na razmatranje Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Kandidati su: *Mato Groznica* iz Golubinaca, *Zvonko Tadijan* iz Sonte, *Marija Matarić* iz Sombora, te *Stipan Stipić*, *Kalman Kuntić* i *Tomislav Žigmanov* iz Subotice.

»Hrvatska riječ« predstavljena u Pečuhu

PEČUH – U Pečuhu, u Mađarskoj, 5. lipnja bilo je organizirano predstavljanje informativno-političkog tjednika »Hrvatska riječ«. Domaćin skupa bio je Hrvatski klub »August Šenoa« na čelu s predsjednikom *Mišom Heppom*, a suorganizator Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu.

Uvodnu riječ o značaju ovog manjinskog tjednika u Vojvodini dao je generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu mr. *Ivan Bandić* a zatim je direktor i v. d. urednik lista *Zvonimir Perušić* predstavio uređivačku politiku i način rada novog lista u hrvatskoj zajednici. O proceduri ponovnog pokretanja lista i političkom okruženju koje je to omo-

gućilo govorio je pokrajinski zastupnik *Kalman Kuntić*, te je bilo riječi o mogućnostima uspostavljanja suradnje između uredništava »Hrvatske riječi« i »Hrvatskog glasnika«, koji je glasilo Hrvata u Mađarskoj. Od samog početka izlaženja »Hrvatske riječi« angažirani su dopisnici iz hrvatske zajednice u Mađarskoj te je potvrđeno kako će se ta suradnja intenzivirati na obostranu korist.

Bilo je to prvo predstavljanje ovog tjednika izvan Vojvodine, a tijekom lipnja list će biti predstavljen i u Zagrebu. (D. D.)

Zar to nismo godinama čekali?

Prošlogodišnjim usvajanjem Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori omogućeno je ostvarivanje temeljnog manjinskog prava, obrazovanje na materinjem jeziku. No, novo pravo je poprilično zateklo zajednicu koja ga je godinama čekala. U Srijemu nije formiran niti jedan odjel, u Bačkoj je 25 mališana u Bačkom Monoštoru slušalo satove hrvatskog jezika, dok su u subotičkoj općini formirana četiri odjela s nastavom na hrvatskom jeziku. Jedno odjeljenje u Subotici, te po jedno u Tavankutu, Đurđinu i Maloj Bosni. Probleme su, osim pomalo zakašnjelih upisa, naknadno stvarali udžbenici koji su također kasnili, a neki i izostali, te za početak nedovoljno obučeni kadri za predavanje na hrvatskom jeziku. Godinu dana kasnije to iskustvo može poslužiti kao dobar temelj u sigurnije korake, ali i dalje ostaje problem nedovoljne zainteresiranosti za novo pravo hrvatske zajednice. Učenika hrvatske nacionalnosti, bar prema izjašnjavanju prigodom upisa, ima dovoljno za veći broj odjela, ali se i drugi upis svodi na »natezanje«.

Drugi dan *Dova*

Ovotjedna fotografija snimljena je u dvorištu **Slavka Martinovića** iz Gibarca prije više od 50 godina. Na fotografiji su: **Đuka Bataković Batak, Đuka Tomić Manojlin, Slavko Žebić, Marin Kopic Relja, Ivan Tomić Šemsa, Stipa Orozović, Martin Kolarević i Stipa Kopic Krsta**. Svi iz Gibarca. Okupljeni su na proslavi specifičnog običaja u Gibarcu, na drugi dan *Dova*, vađenje *maja*. Drugi dan *Dova*, kako su govorili naši stari, bio je nekada poseban u Gibarcu po malo čudnom običaju: vađenju *majeve*. To je običaj koji su na taj prostor Srijema donijeli Donau Švabe, u vrijeme kada je carica **Marija Terezija** vladala Austro-Ugarskom. Taj običaj rado su prihvatili Slovaci, Česi i u Srijemu Šokci. Običaj je specifičan za Gibarac, iako to nije mjesto gdje je živjelo puno Nijemaca kao što je bio slučaj u Erdeviku, Lačarku, Lovasu i drugim mjestima. Od desetak njemačkih obitelji u Gibarcu, samo je obitelj **Fridricha Spreizera Frice** odselila iz tog srijemskog sela 1944. godine. Druge njemačke obitelji ostale su živjeti u Gibarcu sve do 1991. godine.

Sadnja u tajnosti

Prema sjećanju starosjedilaca iz Gibarca, običaj sađenja i vađenja *majeve*, zadržao se i u Šidu zahvaljujući Slovacima. Svake godine 1. svibnja, visoko, pravo i ukrašeno drvo (uglavnom bagrem ili grab) privlačilo je pozornost prolaznika ispred Slovačkog doma u Šidu. Slovaci su ga zvali *majalos*, u Gibarcu su ga zvali *maj*, a Nijemci *melbaum*. U Gibarcu je bio običaj da mladi momci, večer uoči 1. svibnja, pođu u šumu ili na izletišta Lipovača kod Šida i sijeku

grabove izdanke, a bagreme u Klenu i Suvodolu. Tijekom noći ispred kuća u kojima su živjele cure za udaju sadili bi desetak stabala. Sadnja *majeve* obavljana je u tišini. Svaki *maj* bio je okičen raznobojnim krep papirom i litrom bijelog vina. Kada bi ujutru žene išle na svet misu, pričale su o tome gdje su sve *majevi* posađeni.

Svečano i veselo

Vađenje *maja* bilo je posebno svečano, poput kirbaja. Okuplja se cijelo selo. Mladići dođu s ašovima i lopatama, a s njima dođu i tamburaši. Momci najprije popiju piće u seoskom bircuzu i zatim povorka krene od šora do šora, od *maja* do *maja*. *Maj* se ne vadi dok domaćin ne pozdravi okupljene momke. Nakon toga pleše se šokačko kolo oko *maja*. Momci izvade *maj*, domaćin plati i društvo tada sjeda za stol i degustiraju suhomesnate proizvode, razne slastice i vino. Zatim odlaze kod drugog domaćina sve do posljednjeg koji ih časti prasetinom i vinom. Tu se uz muziku vesele do kasno u noć. Sljedeće godine opet isto ili slično, kod drugih domaćina. Vremenom se društvo mijenjalo, ali i svirači. Obično su svirali Gibarčani **Boža Beladov, Mića Ugrenov, Andrija Šolda, Mirgeš, Mata Andrin i Puh**, a nekoliko puta i Kukujevnici *Laza i društvo*, te drugi.

Po sjećanju starijih Gibarčana prvi *majevi* sađeni su 40-ih godina prošloga stoljeća. Iako se točno ne zna do kada se ovaj običaj zadržao u Gibarcu, pretpostavlja se da je to bilo do 70-ih godina prošlog stoljeća.

S. D.

Poziv za likovni natječaj *Moja Hrvatska*

Danas je onaj dugoočekivani dan – kraj školske godine. Znam da ste ga svi željno čekali i evo, stigao je. Tijekom odmora bit će vremena i za igranje, druženje, mobitel, kupanje...

Hrvatska matica iseljenika organizira zanimljiv likovni natječaj pod nazivom »Moja Hrvatska – izložba likovnih radova učenika hrvatske nastave u inozemstvu«. Dakle, baš za vas. Pročitajte o čemu je riječ i pustite mašti na volju.

Cilj izložbe »Moja Hrvatska« je promovirati kreativnost i likovni izričaj djece i mladih koji pohađaju nastavu na hrvatskom u inozemstvu, potaknuti osjećaj pripadnosti domovini te osnažiti veze između hrvatskog iseljeništva i matične domovine kroz umjetnički doživljaj Hrvatske očima djece.

Izložba radova bit će otvorena u prostorijama Hrvatske matice iseljenika od 2. srpnja u 17 sati, a moći će se razgledati tijekom posjeta Zagrebu za vrijeme ljetnih praznika.

30. Festival dječjeg stvaralaštva „Djeca su ukras svijeta“

15. 06. 2025. 18h , Tavankut

Etno salaš Balažević

Najuspješniji radovi bit će objavljeni u časopisu *Matica*, a svi sudionici dobit će priznanja za sudjelovanje.

Na izložbi mogu sudjelovati svi učenici koji pohađaju hrvatsku nastavu u inozemstvu – od predškolske dobi do srednje škole, neovisno o zemlji u kojoj žive.

Tema i naziv izložbe:

»Moja Hrvatska«

Učenici mogu interpretirati jedan od sljedećih motiva:

– Što je za mene Hrvatska

– Moja domovina

– Zašto volim Hrvatsku

– Najljepše u Hrvatskoj

Likovna tehnika i format:

– Kombinirana tehnika: vodene boje / tempere i flomaster

– Minimalna veličina papira: A 4

Na poledini rada obavezno priložiti ispunjeni formular s podacima:

- Ime i prezime učenika
- Razred
- Naziv koordinacije hrvatske nastave
- Ime i prezime učitelja/mentora

Radove je potrebno dostaviti poštom najkasnije do 23. lipnja na adresu: Hrvatska matica iseljenika (za likovnu izložbu »Moja Hrvatska«), Trg Stjepana Radića 3, 10 000 Zagreb, Hrvatska.

Dodatna pitanja i informacije: sara.mardetko@matis.hr

Svi radovi ostaju u vlasništvu Hrvatske matice iseljenika te se ne vraćaju autorima.

Na otvorenju izložbe bit će i objava rezultata, te će tom prilikom biti proglašeni i nagrađeni najbolji radovi u sljedećim kategorijama:

- Predškolska skupina
- 1. – 4. razred
- 5. – 8. razred
- Srednja škola

Ocjenjivanje radova povjereno je stručnom žiriju kojeg čine: **Lada Kanajet Šimić**, rukovoditeljica Odjela znanosti obrazovanja, **Lucija Starčević**, rukovoditeljica Odjela kulture i **Sara Mardetko**, viša savjetnica Službe za znanost, obrazovanje, znanost i nakladništvo.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 15. i 23. Zakona o integriranom sprječavanju i kontroli onečišćenja okoliša (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04, 25/15 i 109/21), u svojstvu nadležnog tijela objavljuje:

OBAVIJEST O IZDAVANJU INTEGRIRANE DOZVOLE

Obavještavamo tijela, organizacije i javnost da je dana 3. 6. 2025. godine izdana integrirana (IPPC) dozvola operateru AD »IMLEK« Padinska Skela – Beograd, za rad cjelokupnog postrojenja i obavljanje aktivnosti prerade mlijeka i proizvodnje sireva proizvodnog objekta u Subotici, Tolminska ulica br. 10, na katastarskim parcelama broj 36153/1 i 36153/17 K. O. Donji Grad, Subotica. Dozvola je izdana rješenjem broj IV-08/I-501-44/2024 i upisana u registar izdanih integriranih dozvola pod rednim brojem 1.

Uvid u Rješenje o izdavanju integrirane dozvole može se obaviti na sajtu Grada Subotice na adresi: http://www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine/ kao i u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj, Gradska kuća Subotica, soba 130, Trg slobode 1, svakog radnog dana od 10 do 13 sati u roku od 30 dana od dana objavljivanja ove obavijesti.

Protiv ovog Rješenja može se pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u Beogradu, u roku od 30 dana od dana objavljivanja ove obavijesti.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 17. 6. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Obala koja se smije

Naša afrička obitelj

Sjajno mi je što neke afričke zemlje imaju svoje slogane. Tako je, na primjer, Guanda Zemlja Tisuću Brda, Madagaskar – Crveni Otok, Lesoto – Carstvo na Nebu, Egipat – Dar Nila, Burkina Faso – Zemlja Pravednih Ljudi, Gana – Kapija Afrike/Crne Zvijezde Afrike, Nigerija – Gigant Afrike, Namibija – Zemlja Hrabrih, Uganda – Biser Afrike... Popis je kreativan i dug i nećemo ga prijeći cijelog. Onaj koga je zainteresirao početak, istražiti će sam, a mi danas idemo u Nasmijanu Obalu, da razbijemo rutine.

Nasmijana Obala

Gambija je najmanja država afričkog kontinenta, ali njezino srce, duša i osmijeh njezinih ljudi čine je jednom od najposebnijih destinacija. Iako još nisam kročila na gambijsko tlo, svaki putopis, svaka fotografija i svaka priča koju sam pročitala o toj zemlji uvjeravaju me da je Gambija mjesto gdje se čovjek može ponovno povezati s osnovnim vrijednostima života: toplinom, zajedništvom i jednostavnošću.

Gambijci su narod koji usprkos teškim životnim uvjetima ne skidaju osmijeh s lica. Njihova ljubaznost nije samo površna – ona je duboka, iskrena i prožeta iskonskim osjećajem zajedništva. U zemlji u kojoj su prihodi niski, infrastruktura skromna, a svakodnevni život izazovan, ljudi dijele sve što imaju i žive s nevjerojatnim optimizmom. Djeca trče bosa po pijesku, igraju se bez igračaka, ali s očima punim svjetlosti. Odrasli vas pozdravljaju riječima »Welcome home«, kao da ste dio njihove velike afričke obitelji.

Gambija je zemlja tradicije i običaja, dominantna religija je islam. Žene često nose šarene tradicionalne haljine, a njihova prisutnost u svakodnevnom životu, bilo na tržnici, u školi ili u polju, pokazuje snagu i ponos gambijskog naroda. Muškarci često rade kao ribari ili vodiči i s ponosom pričaju o svom naslijeđu. Obitelj i zajednica su

u središtu svega – nitko nije sam, jer Gambijci vjeruju da je svaki čovjek odgovornost svih.

Čista ljepota života

Među mjestima koja bih rado posjetila nalazi se glavni grad Banjul, miran i autentičan, bez užurbanosti koju nose moderne metropole. Tu je i otok Kunta Kinteh, nekoć poznat kao James Island, koji nosi tešku povijest trgovine robljem, ali danas stoji kao važan spomenik borbe i otpora. Posjet tom otoku bio bi za mene više od turističkog iskustva – bio bi to čin poštovanja prema svima koji su patili, ali i nadahnuće za borbu za pravedniji svijet.

Naravno, priroda Gambije je posebna priča. Rijeka Gambija teče kroz cijelu zemlju, nudeći priliku za nezaboravne vožnje čamcem među mangrovama i promatranje bogatog ptičjeg svijeta. Parkovi poput Abuko Nature Reserve i Kiang West National Park raj su za ljubitelje prirode. Plaže duž atlantske obale, osobito one u mjestima poput Kololija i Bakaua, pružaju bijeli pijesak, palme i mir koji se rijetko nalazi na popularnijim turističkim destinacijama.

Jasno je da me Gambija nije privukla luksuzom, već zbog iskrene jednostavnosti i ljepote življenja. To je mjesto koje uči strpljenju, skromnosti i pravim vrijednostima. Mjesto gdje se, kako kažu mnogi putnici, ne dolazi po uspomene nego po lekcije. I ja ću jednoga dana, sigurna sam, kročiti tim putevima, upijati mirise afričkog tla i pričati s ljudima koji, iako možda nemaju mnogo, imaju ono najvažnije – srce.

Zato nam, iz dubine želje i znatiželje, preporučujem Gambiju, osobito u ova čudna vremena kada smo izgubili sve što valja zarad pogrešnog. Možda neće biti najglamurnije putovanje koje ćete ikada poduzeti, ali će sigurno biti ono koje ćete najduže pamtiti.

Gorana Koporan

Prva pickleball igra parova u Subotici

Početak lipnja donio je i jednu sportsku novinu u Gradu sportova, kako se često Subotica već desetljećima popularno naziva. Na Paliću, na pokrivenom terenu s tvrdom (hard) podlogom, odigran je prvi susret pickleballa u igri parova u kome su nastupila tri pionira ovoga novoga sporta na našim prostorima: **Josip Stantić, Sam Esperanza i Branko Kljajić**, a specijalno za ovu priliku pridružio im se **Peter Temunović** koji je nedavno stigao iz SAD-a.

Povijest pickleballa

Jedan od najnovijih sportova današnjice – pickleball izmišljen je 1965. godine na otoku Bainbridge u američkoj državi Washington, a prvi igrači su bili **Joel Pritchard, Bill Bell i Barney Mc Callum**. Razlog ove sportske inovacije bio je vrlo jednostavan i posve praktičan: poželjeli su pronaći način da zabave sebe i svoje obitelji na otvorenom prostoru. Igra se na terenu znatno manjih dimenzija od teniskog, postoji odvojeni dio – tzv. kitchen (kuhinja) sa svake strane mreže u koji nije slobodno zakoračiti i cilj je, slično tenisu, postići poen. Igra

se reketima nešto većim od onih za stolni tenis i plastičnom perforiranom lopticom (s nekoliko rupica). Za pobjedu je potrebno 11 osvojenih poena i dva dobijena seta, ali se poen može osvojiti samo na svoj servis.

Josip Stantić, pionir pickleballa u Subotici:

»Iskreno, za pickleball sam se zainteresirao zbog straha da više neću moći igrati tenis. Imao sam, naime, problema s ramenima i laktom (naravno, pa sam u potrazi za alternativnim rješenjem naišao na video klipove o pickleballu. Odmah me privukao zbog toga što ima lakše rekete, slične udarce kao u tenisu, a i moguće ga je igrati na teniskom terenu, pa je dostupniji nego recimo padel koji je popularan u EU, a u posljednje vrijeme i u Subotici. Sve u svemu, nabavio sam, uz dosta muke, rekete i lopte i nedavno s prijateljem Amerikancem Samom, koji ga je već prakticirao u domovini, počeo igrati pickleball. Do sada smo igrali singlove, a prošloga tjedna odigrali smo prvi dubl, jer su nam se pridružili rekreativni tenisač Branko i mladić Peter koji je nedavno došao iz Amerike. Uživali smo u igri, zabavna je i atraktivna, no od tenisa nećemo odustati«.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Rapsodija u plavom

Prije stotinu godina glasoviti američki kompozitor **George Gershwin** napisao je *Rapsodiju u plavom*, svoju legendarnu skladbu za glasovir i jazz orkestar, a u ponedjeljak 9. lipnja 2025. godine **Zlatko Dalić** i njegovi nogometni umjetnici izveli su njezinu hrvatsku verziju protiv Češke na Opus Areni u Osijeku. Pet pogodaka u mreži gostiju začiniilo je ovu fenomenalnu proljetnu večer u najvećem gradu Slavonije i donijelo važnu pobjedu u borbi za prvo mjesto u kvalifikacijskoj skupini L. Plavom rapsodijom majstorski je dirigirao kapetan **Luka Modrić**, a još jednu svoju vrhunsku izvedbu krunisao je genijalnom asistencijom kod gola **Kramarića** i svojim pogotkom s bijele točke, te povećao golgeterski učinak u reprezentativnoj majici. A isto su učinili **Ivan Perišić** (36 golova) i **Andrej Karamarić** (34), najbolji strijelci hrvatske sadašnjice koji su u lovu na legendarnog topnika **Davora Šukera** (45). Ali ništa slabiju partiju nisu pokazali ni ostali članovi prve postave koja je zaslužna za pobjedu protiv izravnog konkurenta u borbi za prvo mjesto i izravan plasman na Svjetsko prvenstvo u SAD-u, Meksiku i Kanadi. **Ante Budimir** je odličnom momčadskom igrom potvrdio svoju fantastičnu sezonu (21 gol u španjolskoj Primeri), baš kao i **Dominik Livaković** na голу i **Joško Gvardiol**, **Josip Šutalo** i **Ivan Čaleta – Car** u obrambenom bedemu, te **Josip Stanišić** na boku, kao i **Petar Sučić** i **Mario Pašalić**. Jednako kao i pričuve koje su kasnije ušle u igru: **Franjo Ivanović**, **Nikola Moro**, **Kristijan Jakić**, **Marco Pašalić** i najmlađi od svih debitant, 18-godišnji **Luka Vušković** (rođen 2007.). Zanimljivo, mladi centar-half koji je potekao iz *Hajduka* (igrač *Tottenhama*) nije ni bio rođen kada je njegov reprezentativni suigrač i kapetan već igrao za *vatrene* (Modrić je debitirao 2006. godine u prijateljskom susretu protiv Argentine).

Foto: Arhiva/ Večernji list

Hrvatska je uspješno startala u kvalifikacijama za naredno SP, jer je odličnu uvodnu gostujuću partiju protiv outsidersa Gibraltara (7:0) odlično povezala s domaćom bravurom u derbiju skupine s Češkom. Dvanaest postignutih pogodaka i samo jedan u svojoj mreži, savršena je uvertira za Dalićev nogometni orkestar. Osječka *Rapsodija u plavom* bila je prekrasan doživljaj, ali sada treba krenuti dalje u nastavak ovih kvalifikacija. Posao trebao obaviti do kraja, jer u rujnu slijedi gostujući susret protiv Farskih Otoka (5. rujna) i domaći s Crnom Gorom (8. rujna). Podsjetimo, na SP će se izravno kvalificirati samo prvoplasirana momčad u skupini dok će drugoplasirana »vizu« tražiti kroz baražno doigravanje. Ovim pobjedama Hrvatska je jasno istaknula i potvrdila svoju reputaciju glavnog favorita za osvajanje prvoga mjesta.

Bravo, *vatreni*!

D. P.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 25. i članka 26. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 94/2024)

OGLAŠAVA**JAVNI UVID STUDIJE O PROCJENI
UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Nositelj projekta »SUB-REC«, poduzeće za upravljanje otpadom DOO, Zapadne ugarice br. 93, Subotica, podnio je zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta »Izgradnje objekta za skladištenje i tretman opasnog električnog i električnog otpada« na k. p. br. 33974/1 K. O. Donji grad, na teritoriju Grada Subotice.

Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid radnim danima od 10 do 14 sati u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam

i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46) i na sajtu ovog tijela www.ekourbapv.vojvodina.gov.rs, kao i u prostorijama Gradske uprave grada Subotica, Trg slobode 1, do 13. 7. 2025. godine. Za vrijeme trajanja javnog uvida, odnosno u roku od 40 dana od dana obavještanja, zainteresirana javnost, tijela i organizacije mogu dostaviti svoje mišljenje na izloženu studiju o procjeni utjecaja na adresu Pokrajinskog tajništva.

U cilju organiziranja uvjeta za održavanje javne rasprave i prezentacije neophodno je da svi zainteresirani najave svoje sudjelovanje telefonskim putem +381 21-487-46-90 ili putem elektroničke pošte na e-mail: ekourb@vojvodina.gov.rs

Javna rasprava i prezentacija bit će održane 14. 7. 2025. godine u prostorijama Gradske uprave grada Subotica, Trg slobode 1 (plava sala), u 12 sati.

Umotvorine

- * Budi kao staklo: dok te lome, ti ih sijeci.
- * Sreća je način putovanja, a ne cilj.
- * Sve što želiš je s druge strane straha.

Vicevi, šale...

Zašto žene nisu slali na Mjesec...

- Houstone, imamo problem...
- Što je?
- Nema veze, ništa...
- Što je problem?
- Ništa!
- Reci nam što je problem!
- Neću!
- Molim te, reci nam što je problem!
- Znaš ti dobro što je problem!

Aforizmi

- * Mudar svoju bol prikriva da se loši od te hrane ne goje.
- * Nekada su se ljudi voljeli, a stvari koristile. A danas se stvari vole, a ljudi koriste.
- * Netko širi laži, netko ljubav i sreću. Svatko ono što nosi u sebi.

Vremeplov – iz naše arhive

Emisija HRT-a *Lijepom našom*
u Somboru, 2015.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Baba privarila vraga

Baba pedeset godina bila udovica, sve vrime ostala čestita kad je pod starost iznenada vrag počeo nazlabat. Nalatio se babe i čim padne veče on je slepta.

Probala svašta, molila i krunicu za krunicom, sve očenaše ožuljala, vraga nikako da skine s vrata. Kaže njoj jedna dobra druga:

– Iđi ti vračari, ta se skontračila s vragom. Ako ti ona ne pomogne, niko neće.

Oće vračara, kaže:

– Babo, samo Vi metnite dukat na bilugu, ja ću oma bacat karte i pozvat vraga za pomoć. Ovaj moj dida ni za dana nije baš velik divandžija, pa će se do zorni pivaca bar jedared do mile volje izdivanit sa smutipukom paklenim.

Baba sutradan poranila, a vračara je već čeka.

– Bio je.

– I šta ima novog?

– Veliko je novo. Baba, to vridi još dva dukata.

– Pa metnila sam jedan na bilugu.

– E, babo, tog je odno vrag.

Baba se misli: e, sad virujem da si se skontračila s vragom. Vadi dukate, al ne meće na bilugu već baci u džep na vračarinom keceljcu.

– No, sad već kaži.

I kaže vračara: vrag će se okanit babe ako ga ona nadmudri. Dosta je i samo jedared.

– A di ćemo se nadmudrivat?

– Di bi na drugim mistu već na dolu – uputi nju vračara. – Znate i Vi da se tamo sigraje vile i da je tamo vršaj svakaki duova i čuda i strašila.

Poranila baba za rose, pa kad je udarila dolom, a u ritu ima šta i vidit: uspentro se čak pod kuninu, zagrio trsku, pa se na njoj žuža vrag.

– Ti i to možeš? – baba njemu misto Faljen Isus.

– Ha, baba, možem se ja i uvući u struk trske, pa da mi ni zimi nije ladno.

Baba njemu pokaže šipak:

– Laži ti to onim ko ne viruje u Boga.

– Ne viruješ mi?

– Već sam kazala, a da ideš u crkvu znao bi da ni popo ne pridiči dvaput.

Vrag poskoči ko da će kolo iskrvcavat, papkima zacipio trsku i provuko se u nju ko viter, pa je baba samo čula kako je iznutra pljunio, a trska zarasla ko rana.

– No, sad viruješ? – vrag se javlja iz trske, pa još i zasviro na nju ko na vrulu.

A baba:

– Na kraju konca mož bit i o tim divana.

Ričom ga zamličiva, a iz potaje bricu vadi. Baš tamo se našla crknuta mačka, sva se već nadula. Baba bricom fickac! – ocikla trsku i turila mački ispod repa.

– Vraže, bi I ti znao kazat babi di si sad?

On se počeo posprndivat:

– O, ti si zapravo luckasta. I ti bi se sa mnom nadmudrivala?! Di bi bio na drugim mistu već u trski!

– U trski si ti vraga očevog! Ti si, kume rogati i repati, u mačijoj gujci.

Kad je vrag povirio iz trske i vidio di je, s mačkom zajedno skočio u do i nikad više babi prid oči.

Pričala Marija Bačlija, r. Mamužić, Bikovo, rođena u Tavankutu
Pripovitke, 1998.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Kad ti istina zajovi

Faš Joza i ja bili na čiča Ivine sarane. Velečasni nafaljo čiča Ivu koda j svetac a žene okolo mrmlju da baš i ni tako bilo. Išli u škole u isti razred pa mu i na karbine ošli. Ko uvik na karbina za jist paprikaša i kuglufa. Faš nafaljo, bio baš fain dobar paprikaš a i kugluf. Kući nas dono fašev unuk. Istovario nas kod mene da malo podivanimi i popijemo koji špricer pa će doć potli odnet faša. Mi napolj iz limuzine a isprid kuće čeku dica. Uglas: »Čiča Marne, čiča Joza mi vas čekamo! Ajte nam ope divante kako j to kadgod bilo«. Faša nisi moro dvaput pitat jel mu dvaput kazat kad mu štagod paše a ja šta ću neg pristanem. Uniđemo, posidamo na dvor u ladovinu. Žena donese vino a dicma soka od nove, friške baze. Faš počinje: »Dico moja e saćemo vam divanit od pokojnog čiča Ive Istine. Jest da smo ga upravo mal prija sara-nili al od njeg se ima šta divanit«. »Mož, mož. Zašto su ga zvali Istina? Zašto?«, pitu dica. Faš nastavlja: »Ta još od ka j u škulu krenio nadili mu ime Istina. Ako si ga tribo nać puno selo Iva i ako nis reko Iva Istina ne b ga vala nikad našo. Kaj tribalo odgovarat jel pokazat šta si kod kuće napiso domaći on bi reko da ni stigo učit jel je moro radit. Kad učitelj poruči da mu dada jel majka dođu u škulu on jel ne kaže jel taj dan kad oni triba da dođu pobigne iz škole. Kasu ga pitali kako j u škole on bi reko da nigdi ni bolje. A najmanje bio u škole. Bilo da obeća učitelju da će naučit pa će mu još ribe donet pa na kraju kaže da ni mogo učit jel moro radit a ribu da su svu povatali. U škole vala svake godine bio za buktovat al bome on kod kuće zajovi dadu i majku pa još kaže da j odlikaš. Tako zno reć da mu malo ko ne b poviro. I uvik divanio da istinu kaže. Bio vrag vražji. Bome zno i ojadit, zajovit alase. Zno pokrast i prodat ribu ni iz mreža i vršaka već iz barke pa divanio da j na udicu navato«. Dica usmi. Nastavlja: »Često j fasovo i od učitelja al bome ohohooo i od dade i majke. Često bio plav od kaiša. Al taj ni tio priznat od čega j plav. Kasu ga tentali on viko da j istina da j spo sa listava, slame, bicigla jel drveta«. Ja u smi pa ću: »Dada mu bio golubar. Volji Iva njeve golubove al još više tuđe. Kad kaki frenter kod nji sleti taj ga vrebó dok ga ni uvatio. Dok je bio manji minjo je za šećer jel sladoled al bome kaj već bio momčić i stariji frenteri išli na-prodaj u varoš. Tako zno nafaljit goluba da j zajovio i najveće golubare. Ako se tribalo zakunit to j išlo iz šupa. Bio gurav i nikaki al cure je zno zajovit baš, baš. Kažu da j i u kartanju zno zajovit. Kase već oženio onda su njeg vodili na vašar ako j štagod tribalo prodat. U selu baš već malo ko j tio štagod kupit od njeg. Zno zajovit, prodat falično prase što neće da jide, tuđe golubove, keru što ne laje, mačku što miševne neće da vata, ćoravu kobilu, krmaču što neće da se prasi. Na kraju se i u limuzine razumio. Kad on nafalji ispadne da ni benzina ni tribalo natočit. Na kraju završio u politike. Tako j zno zajovit da su mu se jedino tamo radovali«. Dalje ću: »Dico, koga j Iva Istina zajovio taj se češo di ga i ne srbi«. Dica u smi.

U NEKOLIKO SLIKA

Kraljice

HKPD „MATIJA GUBEC”
RUMA

VAS POZIVA NA

GODIŠNJI KONCERT

Velikog tamburaškog orkestra
i Folklornog sastava

**14.
Jun**

Sa početkom
u 20 časova

Velika sala
Kulturnog
centra u Rumi

Koncert je humanitarnog karaktera
za Vladimira Madžara iz Rume

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Vas poziva na
predstavljanje knjige

■ **Bunjevačke kraljice** ■

Duhovski običaj bunjevačkih Hrvata

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*, Subotica

ponedjeljak, 16. lipnja 2025. godine s početkom u 19 sati

■ U programu nastupaju: ■

autorice

dr. sc. Milana Černelić (Zagreb)

Tamara Štricki Seg (Subotica)

recenzentica **dr. sc. Marijeta Rajković Iveta** (Zagreb)

urednica **Katarina Čeliković** (Subotica)

SUBOTIČKE KRALJICE

DUŽIJANCA MALENIH

SUBOTA
21. 6. 2025.

od 14 do 19 sati
radavno-edukativni program

od 19 sati
Manifestacija priskakanja vatre

 Salaš Dužijance
kod Župe sveti Josip Radnik

NEDJELJA
22. 6. 2025.

10 sati

Sвета misа zahvalnica

 Katedrala svete Terezije Avilske
u Subotici

Opština
Subotica

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnog razvoja
i fondova europske unije

Ministarstvo zdravstva
Republike Hrvatske

medijski
pokrovitelj:

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na Internetno izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Preradovićeva 11

24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa

325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili

- 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

**Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića
praznik hrvatske zajednice u Republici Srbiji**

Čast nam je pozvati Vas
na svečanu akademiju kojom obilježavamo
Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića
17. lipnja 2025.
s početkom u 19 sati
u Velikoj vijećnici Gradske kuće
u Subotici.

U okviru akademije tradicionalno nagrađujemo najuspješnije učenike
u nastavi na hrvatskom jeziku u protekloj školskoj godini
te njihove profesore i mentore.